

รายงานวิจัย

ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
Potential of Resources for Eco-tourism in the Three
Southernmost Provinces (Pattani Yala and Narathiwat)

โดย
ทัศนา เกื้อแสง
อารยา ชินวรโกมล
เลิศยศ เพ็ญอำนาจ

ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2557
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

รายงานวิจัย

ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
Potential of Resources for Eco-tourism in the Three
Southernmost Provinces (Pattani Yala and Narathiwat)

โดย

ทัศนา เกื้อเลี้ยง
อารยา ชินวรโกมล
เลิศยศ เพ็้ออำนาจ

ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินประจำปี 2557
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

งานวิจัย ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
ชื่อผู้วิจัย นางสาวทัศนีย์ เกื้อแสง นางสาวอารยา ชินวรโกมล นายเลิศยศ เพ็ญอำนาจ
ปีงบประมาณ 2557

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยจะนำแบบสอบถามไปสอบถามนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนศักยภาพอยู่ในระดับมาก (ตั้งแต่ร้อยละ 65 ขึ้นไป) ผลการศึกษา พบว่า

การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด 7 แหล่งสามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกตามระดับศักยภาพออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีศักยภาพมาก (ได้คะแนนร้อยละ 66-80) มีจำนวน 2 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 79.03) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง (ร้อยละ 74.36) กลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง (ได้คะแนนร้อยละ 50-65) มีจำนวน 3 แหล่ง คือ วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 63.85) หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 62.61) และน้ำตกละออรุ่ง (ร้อยละ 58.35) และกลุ่มที่มีศักยภาพน้อย (ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50) พบว่า มีจำนวน 2 แหล่ง คือ หาดตะโละกาโปร์ (ร้อยละ 46.28) และหาดแหม (ร้อยละ 38.39)

ความต้องการของนักท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีระดับศักยภาพมาก พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยงมีความต้องการให้มีการพัฒนาในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พัฒนาและเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ศักยภาพ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Title Potential of Resources for Eco-tourism
in the Three Southernmost Provinces (Pattani Yala and Narathiwat)

Researcher Miss Tassana Kueseng Miss Araya Chinworakomol Mr. Lertyot Phuaamnatt

Year 2014

ABSTRACT

This study aimed to evaluate the resource potential of ecotourism, explore the needs of tourists towards eco-tourism and propose suggestion and guidelines for developing eco-tourism resources in the three southern border provinces (Pattani Yala and Narathiwat). Data were collected by the evaluation form of the resource potential of eco-tourism and tourist questionnaires. Tourists with high level of scores (above 65%) were asked to answer questionnaires. The results of this research are as follows : After evaluating seven resources for ecotourism based on potential levels, it can be divided into three groups: The groups with high potential (66-80%) were Namtok Sai Khao National Park (79.03%) and Ao Manao-Khao Tan Yong National Park (74.36%). The groups with medium potential (50-65%) were Waterfall Park, Toh (63.85%) Narathat Beach (62.61%) and Namtok La-ongRung (58.35%). The groups with low potential (less than 50%) were Talo Kapo Beach (46.28%) and Khae khae Beach (38.39%).

Tourists' demand in tourism resources with high potential (Namtok Sai Khao National Park and Ao Manao-Khao Tan Yong National Park) is to improve seven aspects : accessibility, amenities of tourist spots, environment of attractions, value and importance of tourism, safety, response of local people and management of ecotourism.

The suggestion for developing potential of eco-tourism resources in the three southern border provinces is as follows: Potential of tourist attraction and local people's participation should be developed together. Principles of ecotourism should be strictly followed so that travelling in the three southern provinces becomes sustainable tourism.

Keywords: Potential, Travel Resources, Eco-tourism, Three Southernmost Provinces

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความปรารถนาดีของคณะผู้วิจัยทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษา คอยเป็นกำลังใจ สละเวลา ทูมเทให้คำแนะนำที่ดีในการทำวิจัย ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยแก้ไขปัญหาและเสียสละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ทำให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่เสียสละเวลาให้กับการตรวจสอบแบบประเมินและแบบสอบถามและการแก้ไขเล่มรายงานวิจัย ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการให้ข้อมูลต่างๆ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัย และขอขอบคุณพี่ๆ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติฯ ทุกๆ ท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน จนงานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่น้องทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ รวมทั้งให้การสนับสนุนทั้งแรงกายแรงใจให้ผู้วิจัยได้ทำวิจัยจนสำเร็จ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางการวางแผนพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสมและนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พัฒนา เกื้อเลี้ยง และคณะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(2)
Abstract	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 คำถามการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 การท่องเที่ยว	6
2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยว	10
2.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	12
2.4 ศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15
2.5 นักท่องเที่ยว	18
2.6 บริบทของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	19
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
3.2 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ	46
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	50
4.1 การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	50
4.2 ความต้องการและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	56
4.3 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	58
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	60
5.1 สรุปผลการศึกษา	60
5.2 อภิปรายผล	64
5.3 ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	73
ภาคผนวก ก แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	74
ภาคผนวก ข แบบสอบถามนักท่องเที่ยว	82
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์	89
ประวัติผู้วิจัย	92

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ประมวลความหมายของการท่องเที่ยว	6
2. ประมวลความหมายของนักท่องเที่ยว	18
3. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย	41
4. เกณฑ์เปรียบเทียบระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	48
5. การประเมินศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง	51
6. การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว	51
7. การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	52
8. การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	53
9. การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว	53
10. การประเมินศักยภาพด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น	54
11. การประเมินศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	54

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. เกณฑ์พิจารณาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	16
2. สภาพทั่วไปน้ำตกทรายขาว	21
3. แผนที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว	23
4. สภาพทั่วไปอุทยานน้ำตกธารโต	26
5. แผนที่วนอุทยานน้ำตกธารโต	28
6. สภาพทั่วไปของน้ำตกละออกรุง	29
7. แผนที่อุทยานแห่งชาติบางลางซึ่งเป็นที่ตั้งของน้ำตกละออกรุง	31
8. สภาพทั่วไปของหาดตะโลละกาโปร์	32
9. แผนที่หาดตะโลละกาโปร์	33
10. สภาพทั่วไปของหาดนราทัศน์	34
11. แผนที่หาดนราทัศน์	35
12. สภาพทั่วไปของหาดแม่แฝ	36
13. แผนที่หาดแม่แฝ	37
14. สภาพทั่วไปของอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง	38
15. อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง	40
16. กรอบแนวคิดการวิจัย	45
17. ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ใหญ่ที่สุดและเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศประมาณร้อยละ 6 ของ GDP โดยในปี พ.ศ. 2554 สร้างรายได้มีมูลค่า 734,591.46 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2555: ออนไลน์) ก่อให้เกิดการจ้างงาน การค้า การลงทุน การพัฒนาและเกิดการหมุนเวียนของรายได้อย่างมากมาจากการส่งเสริมและเร่งพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันกับประเทศอื่นๆ จนได้รับการจัดอันดับจากองค์การท่องเที่ยวโลก World Tourism Organization (UNWTO) ให้ติดอันดับ 16 ของโลกในปี พ.ศ. 2551 ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (UNETO, 2008: Online) และรัฐบาลยังมีนโยบายเร่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องจึงประกาศให้ปี พ.ศ. 2554-2555 เป็นปี “มหัศจรรย์ไทยแลนด์” (Miracle Thailand Year) เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลกเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในระดับสากล และกำหนดให้มีการฟื้นฟูและกระตุ้นการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 จึงจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

ความสวยงามของแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่หลากหลายในประเทศไทยนับเป็นจุดดึงดูดสำคัญของการท่องเที่ยว แต่การเปิดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือขาดการจัดการที่ดีทำให้แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรมและเกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย และการบุกรุกทำลายแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ผลกระทบดังกล่าวทำให้แหล่งท่องเที่ยวถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ จึงเกิดแนวคิดการท่องเที่ยวแบบใหม่ (Alternative Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมมุ่งเน้นการจัดการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่นกำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว (สมชาย เลี้ยงพรพรรณ, 2547)

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่เป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและมีแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น จากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวรู้จักกันดีนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวส่วน

ใหญ่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งมีจำนวน 7 แหล่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว วนอุทยานน้ำตกธารโต น้ำตกละองรุ่ง หาดตะโละกาโปร์ หาดแหลม หาดนราทัศน์ และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง แต่จากการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอาจมีศักยภาพต่ำในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การคมนาคมไม่สะดวก แหล่งดึงดูดความสนใจไม่ดีเท่าที่ควร ไม่มีความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว เป็นต้น และบางแห่งอาจมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น มีความสวยงาม มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดปี เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) พร้อมทั้งศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนำข้อมูลมาเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวให้มีศักยภาพพร้อมที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดผลการวิจัยที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่หน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เห็นแนวทางการวางแผนพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละระดับอย่างเหมาะสมอันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ท้ายที่สุดย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมการกลับคืนถิ่นของประชาชนและอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งและความภาคภูมิใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
2. เพื่อสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

1.3 คำถามการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีศักยภาพการท่องเที่ยวหรือไม่ และอยู่ในระดับใด
2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นอย่างไร
3. แนวทางในการพัฒนาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเท่านั้น เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ มีชื่อเสียงนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งประเด็นศักยภาพที่จะศึกษาเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 5) ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว 6) ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และ 7) ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการใช้แบบประเมินศักยภาพ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนศักยภาพรวมระดับมากขึ้นไป (ร้อยละ 65 ขึ้นไป) (สมชาย เลี้ยงพรพรรณ, 2547) คะแนนขึ้นไปจะจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพการพัฒนา จึงควรศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อนำผลการศึกษามาเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

สำหรับการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวจะศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนศักยภาพรวมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป (ร้อยละ 65 ขึ้นไป) ซึ่งแบ่งประเด็นที่จะศึกษาเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการใช้แบบสอบถาม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเท่านั้น เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยว ซึ่งมีทั้งหมด 7 แหล่ง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปัตตานี 3 แหล่ง ยะลา 2 แหล่ง และนราธิวาส 2 แหล่ง ดังนี้

- 2.1 หาดทะเลกาโปร ตั้งอยู่ตำบลทะเลกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
- 2.2 หาดแม่แม ตั้งอยู่ตำบลน้ำบ่อ อำเภอยะนาระ จังหวัดปัตตานี
- 2.3 อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
- 2.4 วนอุทยานน้ำตกธารโต ตั้งอยู่ในตำบลถ้ำทะลุ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา
- 2.5 น้ำตกละออรัง ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา
- 2.6 หาดนราทัศน์ ตั้งอยู่ในตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
- 2.7 อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง ตั้งอยู่ในตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร

- แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

- แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 แหล่ง (ปัตตานีจำนวน 3 แห่ง ยะลาจำนวน 2 แห่ง และนราธิวาสจำนวน 2 แห่ง)
- นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าคะแนนศักยภาพรวมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป (ร้อยละ 65 ขึ้นไป)

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบข้อมูลพื้นฐานของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ทราบศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
3. ทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
4. ทราบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ให้มีศักยภาพพร้อมที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
5. หน่วยงานภาครัฐ กรม และท้องถิ่นได้ทราบข้อมูลปัญหา มองเห็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและสามารถนำมาสู่การกำหนดนโยบายส่งเสริมและพัฒนายกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยปกติไปยังแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยวและไม่เป็นการเดินทางเพื่อประกอบอาชีพ
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เรียนรู้ ชื่นชม สัมผัส และเพลิดเพลินไปกับธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของการเรียนรู้ร่วมกันของผู้คนที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะเด่นและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และสามารถใช้อบรมหรือสนองความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

5. แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง บริเวณหรือสถานที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

6. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ละแหล่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านต่างๆ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

7. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยปกติไปยังแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษาวิจัยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- 2.1 การท่องเที่ยว
- 2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 2.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.4 ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.5 นักท่องเที่ยว
- 2.6 บริบทของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 การท่องเที่ยว

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมของคนทั่วโลก ซึ่งถือเป็นการพักผ่อนที่ดี สร้างความสุขทั้งกายและใจในลักษณะปัจเจกบุคคล ครอบครัว และกลุ่มผู้ร่วมท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สติปัญญา ปัจจุบันการท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนเป็นจำนวนมากมาย และส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ซึ่งคำว่า การท่องเที่ยวได้นั้นนักวิชาการหลายท่านให้นิยามไว้มีทั้งส่วนที่ต่างและคล้ายคลึงกัน (ตารางที่ 1) ดังนี้

ตารางที่ 1 ประมวลความหมายของการท่องเที่ยว

ผู้ให้นิยาม	ปี พ.ศ.	ความหมาย
องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourist Organization)	2538	การเดินทางใดๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไข 2 ประการ 1) เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว 2) เป็นการเดินทางไปด้วยความสมัครใจ 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้จากการท่องเที่ยว
ไพฑูรย์ พงศบุตร และ วิสาสวงศ์ พงศบุตร	2542	การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่ที่พักอาศัยประจำและเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เป็นการประกอบอาชีพหรือหารายได้
สมบัติ กาญจนกิจ	2546	กระบวนการนั้นหนาการรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่างที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งที่มีจุดหมายถึงที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งซึ่งถือ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพและด้านวัฒนธรรม

ตารางที่ 1 การประมวลความหมายของการท่องเที่ยว (ต่อ)

ผู้ให้นิยาม	ปี พ.ศ.	ความหมาย
วรรณ วรชวานิช	2546	การที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้นได้มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น เช่น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ
สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว	2546	กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของการเดินทางของบุคคลที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดประสบการณ์ และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน) ธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว
ฉลองศรี พิมลสมพงศ์	2546	การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไข 3 ประการ ได้แก่ 1) เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติ 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือการหารายได้
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช	2546	กิจกรรมการเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกับภาครัฐที่วางแผนและจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งกับชุมชนหรือเจ้าของท้องถิ่นในพื้นที่ท่องเที่ยว
วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี	2552	การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งหรือเป็นการเดินทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน รวมถึงการเดินทางทั้งภายในประเทศและเดินทางระหว่างประเทศ หรือเป็นการนันทนาการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ เปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม หรือสร้างสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ร่วมกันใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ดังนั้นการท่องเที่ยวในการศึกษารั้งนี้ หมายถึง การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยปกติไปยังแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยวและไม่เป็นการเดินทางเพื่อประกอบอาชีพ

2. ลักษณะของการท่องเที่ยว

หากพิจารณาลักษณะของการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางสามารถแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ดังนี้ (วรรณา วงษ์วานิช, 2546 และ ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ, 2551)

(1) การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและบันเทิง

เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ประกอบกับความอยากรู้อยากเห็นเพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่น หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน บางครั้งเป็นการไปเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสถานที่พักอาศัย มักขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ราคายอดนิยม ฐานเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของสถานที่ในแต่ละแห่ง

(2) การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนสุขภาพ

เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยการใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ สถานที่ไปพักผ่อนจะเลือกที่สงบและสะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล และภูเขา เป็นต้น

(3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม

เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่กับการท่องเที่ยว เป็นการศึกษาค้นคว้าความเป็นอยู่ของมนุษย์ เช่น ชมโบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นต้น

(4) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา

เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เป็นการไปชมกีฬาที่ตนเองสนใจ เช่น ฟุตบอล มวย และเทนนิส เป็นต้น 2) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย เป็นการท่องเที่ยวที่มีสถานที่ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ทะเล ภูเขา และการเดินป่า เป็นต้น

(5) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ

ความจริงแล้วลักษณะการท่องเที่ยวแบบนี้ไม่น่าจัดเป็นการท่องเที่ยว เนื่องจากตามหลักแล้ว การท่องเที่ยวต้องเป็นการเดินทางไปเพื่อที่จะท่องเที่ยวหรือพักผ่อน แต่ความเป็นจริงผู้ที่ไปเพื่อธุรกิจหรือสัมมนา มักแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้มีปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ สถานที่ท่องเที่ยวต้องมีความน่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือโรงแรม และมีระบบการคมนาคมที่ดีสะดวกรวดเร็ว ปัจจุบันการท่องเที่ยวลักษณะนี้จึงมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ตามโลกในยุคโลกาภิวัตน์

(6) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา

เป็นการเดินทางไปเพื่อศึกษา ดูงานหรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย และอยู่ในประเทศนั้นๆ เป็นเวลานานนับเดือน จึงจัดว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศอีกด้วย

3. ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจมากมาย แต่ยังสามารถก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของท้องถิ่นทั้งด้านบวกและด้านลบ (รัฐชญา มณีเนตร, 2553) ดังนี้

(1) ผลกระทบด้านบวก

- 1) สร้างมิตรภาพที่ดีก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคนต่างถิ่น ต่างวัฒนธรรม ต่างภาษา ก่อให้เกิดสื่อนำไปสู่สันติภาพ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในระดับนานาชาติเป็นการช่วยสร้างความมั่นคงทางด้านการค้าในต่างประเทศและการลงทุน
- 2) ช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมอันดีงามให้แก่ชาวต่างชาติได้รับและกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันมีค่าของท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับแหล่งท่องเที่ยวตลอดไป
- 3) พัฒนาระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้สูงขึ้น นำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงสภาพบ้านเมืองและแหล่งท่องเที่ยวให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและสวยงาม
- 4) ช่วยลดภาวะความตึงเครียดของประชาชนในสังคมทางอ้อม เนื่องมาจากประชาชนมีโอกาสเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ
- 5) ก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นโดยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตและประดิษฐ์สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกเพื่อขายให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว

(2) ผลกระทบด้านลบ

- 1) เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของท้องถิ่น เช่น การแต่งกาย
- 2) เกิดปัญหาชุมชนแออัดในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการสร้างที่พักอาศัยและสาธารณูปโภคต่างๆ เพิ่มมากขึ้น และอาจส่งผลกระทบต่างๆ เช่น การทิ้งขยะ และการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ เป็นต้น
- 3) เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การล่าสัตว์ป่า การตัดไม้ทำลายป่า และการทิ้งขยะลงสู่แหล่งน้ำ เป็นต้น
- 4) ผลกระทบต่อราคาและค่าครองชีพ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากก่อให้เกิดความต้องการสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ย่อมทำให้ราคาสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้นด้วย เช่น การเอาเปรียบและโก่งราคาสินค้าและบริการ ปัญหาการเอาเปรียบและการบริการ การบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน และการหลอกลวงคุณภาพสินค้า เป็นต้น
- 5) ผลกระทบต่อความไม่เสมอภาคทางสังคม เช่น ประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว แต่นายทุนกลับได้รับผลประโยชน์เพียงฝ่ายเดียว
- 6) ผลกระทบจากการเกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น ปัญหายาเสพติด และการลักทรัพย์ การประทุษร้าย ปล้น หลอกหลวง ข่มขู่ และทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

วรรณา วงษ์วานิช (2546) ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่นและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ นิศา ชัชกุล (2550) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีคุณค่าที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ชีวิตและวัฒนธรรม เทศกาล งานประเพณีประจำปี สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจ หรือจุดขาย ของการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนครั้งแล้วครั้งเล่า และ ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจหมายถึง สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ สิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่นเดียวกับ เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สินค้าหลักทางการท่องเที่ยวที่จะขายหรือสร้างแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมของท้องถิ่นที่มีลักษณะโดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจ

ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะเด่นและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และสามารถใช้อุปโภคหรือสนองความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ซึ่งมีอยู่ภายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญ ดังนี้ (นิศา ชัชกุล, 2550)

(1) สิ่งแวดล้อม (Environment) เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญกับวิถีชีวิตของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ชุมชนใดมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ชุมชนนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ การท่องเที่ยวจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่น ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ มีพืชพรรณไม้มีแหล่งน้ำ นักท่องเที่ยวจะชอบและสนใจไปเยือน

(2) ให้ความรื่นรมย์แก่กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เช่น หาดทรายขาวสะอาด น้ำทะเลใส ดินฟ้าอากาศมีความเหมาะสมถูกต้องตามฤดูกาล

(3) ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้สนใจในสิ่งแปลกใหม่ เช่น ลักษณะคนในท้องถิ่น ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

(4) ให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว มีการลงทุนสร้างเสริมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สนามบิน ท่าเรือ ระบบสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย เช่น สถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร และแหล่งบันเทิง เป็นต้น

3. ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยว สามารถสร้างแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2538; ปรีชา แดงโรจน์, 2544; นิคม จารุมณี, 2544; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 และ เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) ดังนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สภาพภูมิประเทศรวมทั้งอากาศและทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล ป่าไม้ ชายหาด เกาะแก่ง เป็นต้น

(2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนาที่แสดงถึงอารยธรรมของท้องถิ่น มีผลดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวไปเยือน เช่น เมืองโบราณ พระราชวัง ปราสาทหิน สุสาน หอไตร พิพิธภัณฑ์ อนุสาวรีย์ อุทยานประวัติศาสตร์ วัด โบสถ์ วิหาร และจิตรกรรม เป็นต้น

(3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีเอกลักษณ์

(4) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการสร้างกิจกรรมใหม่หรือปรับปรุงดัดแปลงให้สถานที่มีความหลากหลายในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ สวนสัตว์ ศูนย์วิจัยเกษตร สวนส้ม สวนกล้วยไม้ และสวนสนุก เป็นต้น

4. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความแตกต่างจากทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ เนื่องจากอยู่และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีสภาพและการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลามีระบบความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนในตัวเอง อาจมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปหรืออาจรวดเร็วมากจนเห็นได้ชัดเจน และผลจากการใช้ประโยชน์ของมนุษย์อาจทำให้เกิดการสูญเสียของแหล่งธรรมชาติได้ หากปราศจากความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรดังกล่าว

4.1 ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ให้ความหมายทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งรวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน สอดคล้องกับเทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สภาพภูมิประเทศรวมทั้งอากาศและทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล เป็นต้น และสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ออนไลน์ (2555) ให้ความหมายทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว

มาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อาจเป็นความมั่งคั่งตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สัมพันธภาพที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือสัญลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ สภาพแวดล้อมที่มีลักษณะพิเศษ หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการ

ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีความสวยงาม มีความน่าสนใจ และมีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ซึ่งมีอยู่ภายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.2 ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสามารถจำแนกประเภทได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555: ออนไลน์)

(1) แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติจำแนกตามประเภทของแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ชายหาด (Beach) เกาะ (Island) น้ำตก (Waterfall) ถ้ำ (Cave) แหล่งน้ำ (Water Resource) หมายถึง พรุ หนอง บึง ทะเลสาบ คลอง ลำธาร และแม่น้ำ ภูเขา (Mountain & Hill) แก่ง (Rapid) โป่งพุร้อน (Thermal Spring) ซากดึกดำบรรพ์ (Fossil) ธรณีสัณฐานและภูมิประเทศที่มีลักษณะพิเศษ (Special Geography and Topography) ต้นไม้และสัตว์ป่าที่มีลักษณะพิเศษ (Special Plant and Wildlife)

(2) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำแนกตามการจัดการพื้นที่ ได้แก่

- แหล่งธรรมชาติที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ (National Park) วนอุทยาน (Forest Park) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (Wildlife Sanctuary) เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (Non-Hunting Area) สวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden) สวนรุกขชาติ (Arboretum) สวนป่าและพันธุ์ไม้ (Forestry Plantations)
- แหล่งธรรมชาติที่เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ

2.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ความหมายและแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และกำลังเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน และเป็นทางเลือกใหม่ที่ก่อให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น Eco-Tourism, Green Tourism, Environment-Friendly Tourism และ Nature-Based เป็นต้น นักวิชาการท่องเที่ยวให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2545) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมของท้องถิ่น บนพื้นฐานการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืนและ

อนุรักษสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ ภาวเดช พยัฆวิเชียร (2545) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงธรรมชาติมีการให้ความรู้และสื่อความหมาย เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มเล็กๆ ลดผลกระทบที่เกิดกับธรรมชาติก่อประโยชน์แก่ท้องถิ่นและกระตุ้นจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ เช่นเดียวกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้ และสัมผัสกับระบบนิเวศ นอกจากนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา: ออนไลน์ (2548) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และ วิรุจ กิจนนทวิวัฒน์ (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ดังนั้นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ซึ่งมีอยู่ภายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีแนวคิดเกิดจากกระแสเรียกร้องหลัก 3 ประการ ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

- (1) กระแสความต้องการของชาวโลก เพื่อให้เกิดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศ
- (2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพิ่มขึ้น
- (3) กระแสความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

3. หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น นำไปสู่หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ (Weaver and Oppermann, 2000 และ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

- (1) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบสิ่งก่อสร้างจะต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ
- (2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้หรือการรู้คุณค่าของธรรมชาติอย่างแท้จริง โดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (3) มีการจัดกิจกรรมอย่างที่มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

(4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจ้างงาน และการขายของที่ระลึก เป็นต้น

(5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การจัดการ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ

4. ลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (วิลล จีโรจพันธ์, 2548)

(1) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และสัตว์ป่า

(2) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด

(3) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่ที่สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิม และห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง

(4) เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

5. วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

(1) เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มากกว่าการเสริมแต่งสภาพธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

(2) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

(3) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยตรง และเป็นการสร้างความพึงพอใจและช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(4) เพื่อให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในท้องถิ่น

6. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

(1) องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ (Nature-Based Tourism) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เช่น ป่าไม้ นก น้ำตก ทะเล หาด และเกาะ เป็นต้น และมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น กิจกรรมธรรมชาติ กิจกรรมถ่ายรูป กิจกรรมดำน้ำ และกิจกรรมปั่นเขา เป็นต้น

(2) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้นักท่องเที่ยว

(3) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว โดยให้ธุรกิจท่องเที่ยวเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้

(4) องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ ซึ่งแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเข้ามาท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกด้วย

(5) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นนั้นๆ

(6) องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยว โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2.4 ศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ความหมายศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปองพล ธีวาลัทย์กุล และคณะ (2551) ให้ความหมายศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของแหล่งท่องเที่ยวที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง การจัดการ หรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ขึ้น และ ศิริจรรยา ประพุดติกิจ (2553) กล่าวว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ ในขณะที่ สมชาย เลี้ยงพรพรรณ (2547) ให้ความหมายศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ สอดคล้องกับสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา: ออนไลน์ (2551) ให้ความหมายศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ โดยยึดตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดังนั้นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่ละแห่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านต่างๆ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. การศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาศักยภาพของพื้นที่ธรรมชาติสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยึดแนวความคิดเรื่องการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นบรรทัดฐาน ซึ่งพื้นที่ที่เหมาะสมจะต้องเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีคุณค่าความเป็นธรรมชาติในตัวเอง มีการจัดการพื้นที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงธรรมชาติมากขึ้น เสริมสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ และจรรยาบรรณด้านการท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบในการรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ไม่ทำลายให้ทรัพยากรเสื่อมโทรมลง และพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

การศึกษาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเป็นอยู่จริง ซึ่งจะส่งผลให้มีการจัดการที่ยั่งยืน จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่มักใช้เกณฑ์พิจารณาหลักๆ 6 ด้าน (ภาพที่ 1) ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว (สมชาย เลี้ยงพรพรรณ, 2547 และปยุตดา สัตมสุข, 2553)

ภาพที่ 1 เกณฑ์พิจารณาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ด้านการจัดการ ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น มีการให้การศึกษาข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว มีการรักษาสภาพแวดล้อม และมีองค์กรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว

2. ความสะดวกในการเข้าถึง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเนื่องจากมีบทบาทในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งการคมนาคมในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สามารถตอบสนองการเดินทางท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบ โดยต้องมีเส้นทางหรือการ

คมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นั้น เช่น ธุรกิจการบิน การเดินเรือ และการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ รถโดยสาร รถไฟ และรถไฟฟ้า เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่

1) ที่พัก เป็นสิ่งสำคัญในการเดินทาง นักท่องเที่ยวอาจพักกับญาติ หรือเพื่อน แต่อีกส่วนหนึ่งก็ต้องการที่พักซึ่งต้องเช่าอาศัยอยู่ชั่วคราวในแหล่งท่องเที่ยว

2) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร และเครื่องดื่มมากกว่าปกติ เมื่อเดินทางท่องเที่ยว การจัดอาหารในแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีทั้งอาหารประจำชาติของนักท่องเที่ยวและอาหารท้องถิ่น เพราะอาหารทั้งสองประเภทนี้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ ในปัจจุบันธุรกิจร้านอาหารได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

3) สถานที่บริการ เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักรีด และสถานที่นั่งนวดการ เป็นต้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องจัดขึ้นเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ การลงทุนกิจกรรมด้านนันทนาการบางอย่างก็ลงทุนไม่มากนัก จึงนับว่าเป็นการสร้างงานและการกระจายรายได้ อย่างหนึ่งให้แก่บุคคลในท้องถิ่น ในด้านร้านขายของที่ระลึก นอกจากเป็นการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาติด้วย

4) ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ได้แก่ ระบบการสื่อสาร อินเทอร์เน็ต การคมนาคม และสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยวมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้เกิดความสะดวกในการจองที่พัก การติดต่อกับครอบครัว ความสะดวกสบายในการเดินทาง และความเพลิดเพลินในการพักผ่อน เพื่อให้เกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว นอกจากอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวแล้ว ยังทำให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในท้องถิ่นด้วย

4. ด้านคุณค่าและความสำคัญ หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและความสำคัญจะสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว เช่น สิ่งดึงดูดใจประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ภูเขา น้ำตก เกาะ แม่น้ำ และหาดทราย เป็นต้น รวมทั้งสิ่งดึงดูดใจที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือมีความโดดเด่นและเป็นที่สนใจกว่าแหล่งอื่นๆ เช่น ทะเลหมอก ทะเลแหวก และบ่อน้ำพุร้อน เป็นต้น

5. ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ และรู้สึกเป็นเจ้าของ

6. ด้านความปลอดภัย หมายถึง สภาพการปราศจากภัยหรือการพินัย รวมถึงการปราศจากอันตราย การบาดเจ็บ และการเสี่ยงภัยหรือการสูญเสีย (เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์, 2549) เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปท่องเที่ยว ภัยที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่วนมากจะเกิดจากวงจรทาง

กิจกรรมของ นักท่องเที่ยว เช่น ภัยจากอุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ โจรขโมยทรัพย์สินนักท่องเที่ยว และตัวแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความปลอดภัย เป็นต้น

2.5 นักท่องเที่ยว

1. ความหมายของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยว (Tourist) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว หากไม่มีนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ และจากการทบทวนงานวิจัย พบว่า นักวิชาการให้นิยามของคำว่า นักท่องเที่ยว (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ประมวลความหมายของนักท่องเที่ยว

ผู้ให้นิยาม	ปี พ.ศ.	ความหมาย
นิคม จารุมณี	2536	การเดินทางเป็นวงกลมซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่ใดที่หนึ่งแล้วในที่สุดก็กลับมาที่เดิมหลังจากการเดินทาง ซึ่งรวมถึงบุคคลที่อยู่ระหว่างหยุดพักจากงาน เพื่อเดินทางไปเยี่ยมเยือนสถานที่ต่างๆ ทั้งเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือร่วมกิจกรรม และรวมถึงนักท่องเที่ยวในระหว่างเดินทางเพื่อธุรกิจ หรือผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาในสถานที่ท่องเที่ยว
องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourist Organization)	2538	ผู้มาเยือนและพักอยู่ในประเทศอย่างน้อย 1 คืน หรือตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป โดยใช้บริการสถานที่พักแรม ณ แหล่งท่องเที่ยว
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย	2540	บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักของตนเองไปยังสถานที่อื่น โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำหรือการศึกษา และไม่ใช่คนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้น และต้องพักแรมอย่าง 1 คืน แต่ไม่เกิน 90 วัน ส่วนที่ไม่พักแรมเรียก ทักนเจอร์ แต่โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวจะหมายถึงบุคคลทั้งสองกลุ่ม
จิรธญา มณีเนตร	2553	ผู้ที่เดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมงขึ้นไป ด้วยความสมัครใจและมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่แตกต่างกัน แต่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ที่จุดหมายปลายทาง

ดังนั้นนักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสมัครใจ เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม แต่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ อาจจะพักค้างแรมหรือไม่พักค้างแรมในแหล่งท่องเที่ยวก็ได้

2. ประเภทของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งนักท่องเที่ยวตามลักษณะการท่องเที่ยวออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (โกมุทพันธ์ ผลสินธุ์, 2542)

1) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Visitor) หมายถึง บุคคลที่พำนักถาวรในราชอาณาจักรไทย

2) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน (International Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 60 วัน

3) นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ไม่ได้ค้างคืน (International Excursionist) หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยแต่ละครั้งโดยมิได้ค้างคืน

4) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Visitor) หมายถึง บุคคลทุกๆ สัญชาติที่มีพำนักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย และเดินทางไปในสถานที่หนึ่งในอีกจังหวัดหนึ่งซึ่งมิใช่ เป็นถิ่นที่อยู่ประจำของเขา

5) นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไปค้างคืนนอกที่พำนักอาศัยปัจจุบันแต่ละครั้งอย่างน้อย 1 คืน

6) นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ได้ค้างคืน (Domestic Excursionist) หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ไม่ได้พักค้างคืนนอกที่พำนักอาศัยปัจจุบัน

3. วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว

1) การพักผ่อนเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Holiday Tour หรือ Leisure Tour

2) การติดต่อธุรกิจ (Business) เป็นกิจกรรมที่กระทำมีลักษณะกิจทำงานกันไปเที่ยว แต่มีกิจกรรมทางธุรกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลัก เช่น การประชุมสัมมนา นักท่องเที่ยวจะมีโอกาสเดินทางท่องเที่ยวและพักผ่อนในเวลาที่เหมาะสม

2.6 บริบทของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีหลากหลาย แต่จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 4 จังหวัดภาคใต้ คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา นิยมไปท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และช่วงฤดูเทศกาลต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งมีความสวยงาม มีความเป็นธรรมชาติ มีทั้งหมด 7 แหล่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว น้ำตกธารโต น้ำตกละออรู้ง หาดตะโละกาโปร์ หาดนราทัศน์ หาดแหม และอ่าวมะนาว

1. สภาพทั่วไปของน้ำตกทรายขาว

น้ำตกทรายขาวเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของภาคใต้ ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลทรายขาว อำเภอกอไผ่ จังหวัดปัตตานี ค่าพิกัด 47N UTM E731735 N736303 มีอาณาเขตอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง คือ ปัตตานี ยะลา และสงขลา มีเนื้อที่รวม 43,482 ไร่ หรือประมาณ 69.57129 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาใหญ่และป่าสงวนแห่งชาติป่าเทือกเขาสนกาลาสิรี โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ ดังนี้ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2553)

ทิศเหนือ	ตำบลช้างให้ตก ตำบลทรายขาว และตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
ทิศใต้	ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา
ทิศตะวันออก	ตำบลตาชี อำเภอปากล่อ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
ทิศตะวันตก	ตำบลช้างให้ตก อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และตำบลบ้านโนนด ตำบลเปียน ตำบลธารคีรี อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

น้ำตกทรายขาวเดิมชาวบ้านเรียกว่า น้ำตกกระโถน มีต้นน้ำเกิดจากยอดเขานางจันทรในทิวเขาทรายขาว เทือกเขาสันกาลาศีรี ถูกค้นพบโดยพระครูศรีรัตนนาค (ท่านศรีแก้ว) เจ้าอาวาสวัดทรายขาว เมื่อปี 2547 และท่านได้ชักชวนประชาชนในพื้นที่ทำการปรับปรุงทางขึ้นน้ำตกและบริเวณน้ำตก จนกระทั่งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2497 กรมป่าไม้ได้จัดตั้งวนอุทยานน้ำตกทรายขาวและวนอุทยานโผงโผง เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2527 โดยอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานป่าไม้เขตปัตตานี จนถึงปี พ.ศ. 2530 เนื่องจากวนอุทยานทั้ง 2 แห่ง มีบริเวณอาณาเขตติดต่อกัน กรมป่าไม้จึงได้ให้ นายตระกูล คุณาพันธ์ นักวิชาการป่าไม้ 7 หัวหน้าฝ่ายจัดการวนอุทยานแห่งชาติสำรวจข้อมูลอุทยานทั้ง 2 แห่ง และบริเวณใกล้เคียงเพื่อรวมพื้นที่วนอุทยานทั้ง 2 แห่ง จัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ

ต่อมานายไพโรจน์ สุวรรณกร รองอธิบดีกรมป่าไม้ปฏิบัติหน้าที่แทนอธิบดีกรมป่าไม้เห็นสมควรผนวกพื้นที่วนอุทยานทั้ง 2 แห่งเข้าด้วยกัน เนื่องจากอยู่ใกล้กันและเป็นเทือกเขาเดียวกันเหมาะที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ จึงให้กองอุทยานแห่งชาติดำเนินการรวบรวมวนอุทยานทั้ง 2 แห่งเป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2530 ให้กองอุทยานแห่งชาติดำเนินการยกฐานะรวบรวมวนอุทยานทั้ง 2 แห่งนี้เป็นอุทยานแห่งชาติกองอุทยานแห่งชาติจึงได้มีหนังสือด่วนมาก ลงวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2530 เสนอกรมป่าไม้ ซึ่งได้มีคำสั่งให้ นายอุดม ยกฉวี เจ้าพนักงานป่าไม้ 4 ดำเนินการสำรวจและจัดตั้งป่าเขาใหญ่ในท้องที่ตำบลป่าบอน ตำบลนาประดู่ ตำบลทรายขาว ตำบลทุ่งพลา ตำบลปากล่อ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตำบลลำพะยา ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา และป่าเทือกเขาสันกาลาศีรี ในท้องที่ตำบลนาโนนด ตำบลเปียน ตำบลธารคีรี อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาให้เป็นอุทยานแห่งชาติ

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2551 ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าเขาใหญ่ ในท้องที่ตำบลช้างให้ตก ตำบลทรายขาว ตำบลนาประดู่ ตำบลทุ่งพลา ตำบลปากล่อ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา ตำบลตาชี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา และ ป่าเทือกเขาสันกาลาศีรี ในท้องที่ตำบลบ้านโนนด ตำบลเปียน ตำบลธารคีรี และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 71 ก ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2551 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 110 ของประเทศไทย ซึ่งมีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่าดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพรรณไม้และสัตว์ป่านานาชนิด (ภาพที่ 2) และเริ่มมีการเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป

ภาพที่ 2 สภาพทั่วไปน้ำตกทรายขาว

2) ลักษณะภูมิประเทศ

อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ตั้งอยู่ในพื้นที่เทือกเขาสำคัญ คือ เทือกเขาสันกาลาคีรี ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนติดต่อกัน ทอดตัวเป็นแนวยาวแผ่ขยายออกไปทางทิศใต้ ทิศตะวันตก และทิศตะวันออก มียอดเขาสูงสุด คือ ยอดเขาสันกาลาคีรี (ยอดเขานางจันทร์) มีความสูงประมาณ 1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ลาดเชิงเขาและที่ราบเนินเขา มีสันเขาเป็นแนวยาวเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา และสงขลา

3) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศร้อนได้รับอิทธิพลมาจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบกับพื้นที่ที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวมีความชันมาก จึงมีฝนตกชุกและอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี อุณหภูมิอยู่ระหว่าง 25.5 ถึง 28 องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุดระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมของทุกปี

4) ลักษณะของธรณีวิทยา

ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์ของทรายสูง หิน ส่วนใหญ่เป็นหินปูนและหินแกรนิต

5) ลักษณะของอุทกวิทยา

ป่าอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวเป็นต้นกำเนิดของห้วย คลอง และลำธารหลายสาย ซึ่งไหลมารวมกันเป็นแม่น้ำ คือ แม่น้ำเทพาโดยมีต้นกำเนิดอยู่บริเวณเทือกเขาสันกาลาศีรี และไหลลงสู่ที่ราบต่ำเบื้องล่าง ทำให้ประชาชนได้อาศัยน้ำเพาะปลูกและบริโภคใช้สอยตลอดปี ห้วยที่สำคัญได้แก่ ห้วยทรายขาว ซึ่งประชาชนในตำบลทรายขาว ตำบลนาประดู่ และตำบลใกล้เคียงได้นำน้ำเพื่อการเพาะปลูกและใช้สอย ห้วยเงาะ ประชาชนในท้องที่ตำบลทุ่งพลา และใกล้เคียงได้นำน้ำเพื่อการเพาะปลูกและใช้สอย ห้วยโง้งโง้ง ห้วยบอน (น้ำตกพระไม้ไผ่) และห้วยแกแดด (น้ำตกพรบอน) ซึ่งประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงได้นำน้ำเพื่อการเพาะปลูกและใช้สอย ทำให้ประชาชนในท้องที่อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มีน้ำใช้ในการเกษตร อุปโภคและบริโภค นอกจากนี้ยังมี ห้วยลำหย้ง ห้วยคลองเรือ ห้วยต้นตะเคียน ห้วยลำชิง ห้วยลำพะยา และห้วยอื่นๆ ซึ่งประชาชนในท้องที่และบริเวณใกล้เคียงได้นำน้ำเพื่อการเพาะปลูก อุปโภคและบริโภคตลอดทั้งปี

6) ทรัพยากรธรรมชาติ

6.1 พืชพรรณ

1) ป่าดิบชื้น ขึ้นอยู่ในสภาพพื้นที่ที่ดินอุดมสมบูรณ์ทั่วไป ทั้งในที่ที่ราบเชิงเขาและภูเขา ชนิดไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้ยาง กะบาก หลุมพอ ไข่เหี้ยว สะตอ ตำเสา เหยียง หยี ตะเคียนทอง ตะเคียนชันตาแมว มังคละ และหลั่นต้น ส่วนไม้พื้นล่างได้แก่ กระจ่าง หวาย เฟิร์น ถั่ววัลย์ และกล้วยไม้ชนิดต่างๆ

2) ป่าดิบ ขึ้นอยู่ในสภาพพื้นที่ที่มีดินอุดมสมบูรณ์น้อย มีเปอร์เซ็นต์ของทรายสูง ส่วนมากพบในที่ราบ ชนิดไม้ที่สำคัญ เช่น ไม้ยาง ตะเคียน ตำเสา และกะบาก เป็นต้น

6.2 สัตว์ประจำถิ่น

เป็นสัตว์ที่มีอยู่ดั้งเดิมในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว เช่น เลียงผา หมูป่า เก้ง แม่น กระจง ลิง ชะนี อีเห็น และกระรอก เป็นต้น

1) สัตว์ปีก มีนกชนิดต่างๆ เช่น นกขุนทอง นกยางเขน นกปรอด นกเหยี่ยว นกคู้หว้า เป็นต้น ซึ่งอาศัยอยู่ในป่าทั่วไปของอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว

2) สัตว์น้ำ มีปูหิน ตะพาบน้ำ กุ้ง และปลาชนิดต่าง ๆ อาศัยอยู่ตามลำห้วย

3) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น กบ เขียด คางคก และคางคกภูเขา

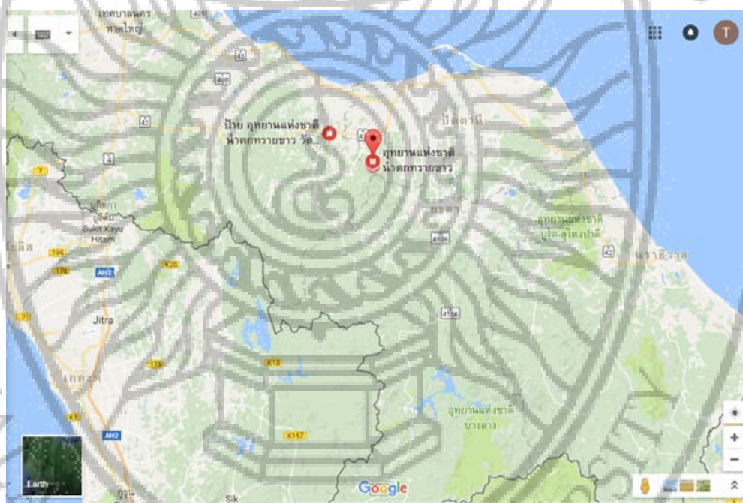
4) สัตว์เลื้อยคลาน มี งูเห่า งูเห่า งูกระจับเต่า ตะกวด และกิ้งก่าบิน เป็นต้น ซึ่งอาศัยอยู่ในป่าทั่วไปของอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว

7) สิ่งอำนวยความสะดวก

อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย บ้านพักรับรอง ลานจอดรถจักรยานยนต์และจอดรถยนต์ ห้องน้ำ สุขา สถานที่กางเต็นท์ ศาลาเอนกประสงค์ ร้านค้าสวัสดิการ บริการอาหาร/เครื่องดื่ม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โทรศัพท์สาธารณะ และห้องปฐมพยาบาล

8) การคมนาคม

การเดินทางไปอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 409 (ปัตตานี-นราธิวาส) เมื่อถึงบ้านนาประดู่ บริเวณกิโลเมตรที่ 28 จะมีทางแยกขวาเข้าสู่ น้ำตกทรายขาวเข้าไปอีก 7 กิโลเมตร (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 แผนที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (<https://www.google.co.th/maps/>)

9) จุดเด่นและกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจ

เนื่องจากลักษณะทั่วไปของอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย (อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว, 2551) ดังนี้

9.1 น้ำตกทรายขาว

น้ำตกทรายขาวตั้งอยู่หมู่ที่ 5 มีหน้าผาสูง 40 เมตร เป็นน้ำตกที่มีความสวยงาม มีแอ่งน้ำซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเล่นน้ำได้ และได้มีการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อความ

สะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งทางด้านระบบการให้บริการที่มีความพร้อม เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ร้านค้า ทำให้เป็นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว โดยทั่วไปนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยวในช่วงวันหยุดหรือเทศกาลต่างๆ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในส่วนของน้ำตกทรายขาว คือ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

9.2 จุดชมวิวเขาหินรูปช้าง

จุดชมวิวเขาหินรูปช้างเป็นยอดเขาหนึ่งของยอดเขานางจันทร์มีความสูงประมาณ 500 เมตร จากระดับน้ำทะเล บนยอดเขามีลานกว้างประมาณ 2 ไร่ มีก้อนหินขนาดใหญ่สามารถมองเห็นจากเชิงเขารูปร่างลักษณะคล้ายช้างหรือรูปสัตว์โบราณ เมื่ออยู่บนยอดเขาสามารถมองเห็นทัศนียภาพทิวทัศน์ของพื้นที่ราบตอนล่างและชายทะเลของจังหวัดปัตตานี และในช่วงเช้าของฤดูฝน สามารถสัมผัสกับทะเลหมอกยามเช้า โดยมีระยะห่างจากที่ทำการประมาณ 1,400 เมตร

9.3 ยอดเขาสูงเทือกเขาสันกาลาศีรี

ยอดเขาสูงเทือกเขาสันกาลาศีรีเป็นสถานที่ที่มีความสวยงามและได้สัมผัสกับธรรมชาติของป่าดิบชื้น ซึ่งมีความหลากหลายทางธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ด้วยพรรณไม้และสัตว์ป่านานาชนิด มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,000 เมตร และทางอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวได้ร่วมกับป่าไม้ปัตตานีและองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาวจัดให้มีโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พิชิตยอดเขาสันกาลาศีรี ซึ่งเป็นการเดินป่าระยะทางจากน้ำตกทรายขาวถึงที่พักแรมกลางป่า รวมระยะเวลาการเดินทางประมาณ 6 ชั่วโมง และใช้เวลาอีกประมาณ 1.30 ชั่วโมง ถึงยอดเขาสูงสุด ส่วนการเดินทางกลับถึงน้ำตกทรายขาวใช้ระยะเวลาในการเดินทางอีกประมาณ 3 ชั่วโมง และผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ จะได้รับเกียรติบัตรในการพิชิตยอดเขาสันกาลาศีรี

9.4 ถ้ำวิปัสสนาเขาหินรูปช้าง

ถ้ำวิปัสสนาเขาหินรูปช้างเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปแก่นไม้ล้นทม (ลีลาวดี) มีอายุประมาณ 200 กว่าปี ซึ่งมีตำนานเล่าว่าหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด และเจ้าอาวาสวัดทรายขาวเคยมานั่งวิปัสสนา ณ ถ้ำแห่งนี้ ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านตำบลทรายขาวและตำบลใกล้เคียงบูชา และให้ความเคารพนับถือ ปัจจุบันในบริเวณถ้ำได้มีการทำแผ่นกระเบื้องเพื่อให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาสักการะถ้ำวิปัสสนาเขาหินรูปช้างแห่งนี้

9.5 หินสลักพระนามาภิไธย

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จทรงวางศิลาฤกษ์พระพุทธรูปปางยมกปฎิหาริย์ ณ จุดชมวิว เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2514

9.6 วัดทรายขาว

วัดทรายขาวตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านทรายขาวออก เป็นวัดที่มีพระพุทธรูปหลวงปู่ทวดประดิษฐานอยู่มีมณฑปที่บรรจุรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง บริเวณมณฑปจะติดกระจกรอบด้าน และมีการผสมผสานสถาปัตยกรรมทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ มีวิหารที่สร้างด้วยหินอ่อนและมีพิพิธภัณฑสถานเก็บของโบราณ และชาวบ้านในหมู่บ้านได้ร่วมมือกันปรับปรุงอาคารต่างๆ จะมีนักท่องเที่ยวต่างถิ่นมาเยี่ยมชมวัด และเป็นชาวบ้านที่เข้ามาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลต่างๆ

9.7 มัสยิดนัจมุดดิน

มัสยิดนัจมุดดินตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านควนลังงา เป็นมัสยิดเก่าแก่อายุประมาณ 300 ปี มัสยิดมีรูปร่างคล้ายโบสถ์ในศาสนาพุทธ เนื่องจากเจ้าอาวาสวัดทรายขาวเป็นผู้ออกแบบให้ โดยมัสยิดแห่งนี้มีจุดเด่น คือ อัลกุรอานโบราณที่เขียนด้วยมือ และใช้น้ำหมึกเขียนที่ทำจากต้นอินทผลัมและกระดาษที่ทำจากหนังสือขมิ้นหนึ่ง และกลองโบราณที่ใช้เรียกชาวบ้านในพื้นที่ให้มาละหมาดร่วมกัน

10. สถิติจำนวนนักท่องเที่ยว

ปัจจุบันสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาวัดทรายขาวมีแนวโน้มลดลงเหลือประมาณ 65,880 คนต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2545-2554 มีนักท่องเที่ยวเฉลี่ยปีละประมาณ 192,715 คนต่อปี (อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว, 2555) ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา (รอฮานี มะสามแม, 2554) ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว

2. วนอุทยานน้ำตกธารโต

1) สภาพทั่วไปของวนอุทยานน้ำตกธารโต

น้ำตกธารโตมีพื้นที่รวมกันทั้งหมดได้ประมาณ 1,000 ไร่ ได้รับการประกาศให้เป็นวนอุทยานอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2503 ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ซึ่งปัจจุบันน้ำตกธารโตเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติบางลางเนื่องจากในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 ทางกรมอุทยานแห่งชาติ ได้ประกาศให้พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติบางลาง ซึ่งมีพื้นที่มากกว่า 288,150 ไร่ ครอบคลุมถึงพื้นที่ของอำเภอเบตง อำเภอบันนังสตา และอำเภอธารโต จังหวัดยะลา จึงทำให้น้ำตกธารโตเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติบางลาง (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 สภาพทั่วไปวนอุทยานน้ำตกธารโต

2) ลักษณะภูมิประเทศ

น้ำตกธารโตมีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน เป็นภูเขาหินและหินส่วนมากเป็นหินอัคนีและหินกรวดขนาดใหญ่ สภาพป่าเป็นป่าดงดิบชื้นอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญ เช่น แม่น้ำปัตตานี คลองฮาลา คลองน้ำใสคลองฮาลาเซห์ และคลองโต๊ะโม๊ะ เป็นต้น

3) ลักษณะภูมิอากาศ

มีสภาพภูมิอากาศแบ่งเป็น 2 ฤดูกาล ได้แก่ ฤดูฝน ซึ่งจะมีฝนตกชุกระหว่างเดือนมิถุนายน-ธันวาคม และฤดูร้อน ระหว่างเดือนมกราคม-พฤษภาคม

4) ทรัพยากรธรรมชาติ

4.1 พืชพรรณ

สภาพสังคมพรรณไม้โดยทั่วไปในวนอุทยานน้ำตกธารโตเป็นพันธุ์ไม้ประเภทป่าดิบชื้นที่มีความชื้นสูง และมีปริมาณน้ำฝนมากเกือบตลอดปี สภาพป่าจึงเป็นป่าที่หนาแน่นไปด้วยพรรณไม้นานาชนิดตั้งแต่ถาวรไม้อ่อนจนถึงต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่และสูง 30-40 เมตร มีพรรณไม้ที่สำคัญและมีค่า หายาก ขึ้นอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก เช่น ไม้หลุมพอง ยาง ตะเคียน สยา สมพง ขนุนป่า จั้ว มะกอกป่า ทั้ง ตะโก ไม้กล้วย ตีนเป็ด ตีนนก ตะแบก ยางน่อง จิกหว่า หยินน้ำ ไม้เนียม มะยมป่า ขี้หนอน และศรียะลา หรือโศกเหลือง เป็นต้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558: ออนไลน์)

4.2 สัตว์ประจำถิ่น

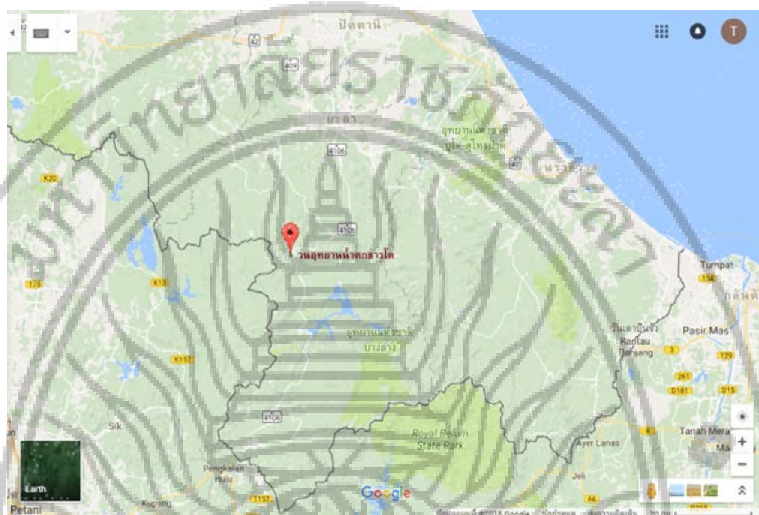
เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงที่มียอดเขาสลับซับซ้อน สภาพป่าจึงถือว่ามีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดของจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ เสือ เลียงผา เสือลายเมฆ ช้าง ชะมด ชะนี พังพอน ลิง กระจง กวางป่า เก้ง ค่าง เม่น กระซู่ กระตัง สมเสร็จ หมูป่า เป็นต้น สัตว์ปีก ได้แก่ นก หว่า นกขุนทอง นกเงือก และนกชนหิน เป็นต้น ปลา มีปลาถ่อเลาะหรือปลาวงชมพูที่ถ่อวารสชาติอร่อย นอกจากนี้ยังมีปลาสด ปลาตก ปลาหมวด และปลาเสือเป็นต้น สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ เต่า ตะพาบน้ำ กิ้งก่า และงู เป็นต้น

5) สิ่งอำนวยความสะดวก

วนอุทยานน้ำตกธารโตตั้งอยู่ที่ทำการอุทยานแห่งชาติบางลาง (ส่วนกลาง) มีบ้านพักเปิดบริการนักท่องเที่ยวพักได้ประมาณหลังละ 12 คน ราคาหลังละ 1,200 บาท/คืน นอกจากนี้ยังมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ ร้านอาหาร ห้องสุขา และมีสถานที่กางเต็นท์ไว้บริการนักท่องเที่ยวอีกด้วย

6) การคมนาคม

การเดินทางสู่สวนอุทยานน้ำตกธารโตจากตัวเมืองยะลาใช้เส้นทางคมนาคมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 สายยะลา-เบตง ถึงหลักกิโลเมตรที่ 56 แยกทางขวาถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติปางยาง ห่างจากทางหลวงประมาณ 1 กิโลเมตร สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถโดยสารประจำทาง (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 แผนที่สวนอุทยานน้ำตกธารโต (<https://www.google.co.th/maps/>)

7) จุดเด่นและกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจ

น้ำตกธารโตมีความสวยงามเป็นน้ำตกขนาดกลาง นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสความเย็นชื่นชื่นใจจากน้ำตกธารโตที่มีความสูงถึง 9 ชั้น แต่ละชั้นสูงประมาณ 20 เมตร ไหลลดหลั่นต่อเนื่องกันลงมาตามซอกหิน และทุกชั้นมีทางเดินเท้าสามารถเดินชมความงามได้สบายๆ โดยแต่ละชั้นจะมีชื่อเรียก ดังนี้ ชั้นที่ 1 ชื่อว่า ธารสามสาย ชั้นที่ 2 ชื่อว่า ธารเซาะหิน ชั้นที่ 3 ชื่อว่า ธารมัจฉา ชั้นที่ 4 ชื่อว่า ธารกระเซ็น ชั้นที่ 5 ชื่อว่า ธารเสนหา ชั้นที่ 6 ชื่อว่า ธารดาหลา ชั้นที่ 7 ชื่อว่า ธารหินตั้ง ชั้นที่ 8 ชื่อว่า ธารพฤษภา และชั้นที่ 9 ชื่อว่า ธารโต

โดยระยะทางจากชั้น 1-9 รวมประมาณ 500 เมตร โดยเดินผ่านไปตามป่าดงดิบชื้น และยังเหมาะแก่การดูนกหลายชนิดอีกด้วย เช่น นกพญาปากกว้างเล็ก นกบั้งรอกเขียวอกแดง นกกางเขนน้ำหลังแดง นกกินปลีแดง นกโพระดกคางแดง เป็นต้น ส่วนบริเวณน้ำตกชั้นที่ 3-5 สามารถนั่งพักผ่อนหย่อนใจในศาลาพักเพื่อชมความงามของน้ำตกและผืนป่า ส่วนชั้นที่ 9 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดนั้น สายน้ำจะไหลตกจากหน้าผาสูงประมาณ 30 เมตร (น้ำตกธารโต, 2558: ออนไลน์)

กิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่น้ำตกธารโต ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ชมนก ชมไม้ ชมวิวทิวทัศน์ และเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

3. น้ำตกละออรุ่ง

1) สภาพทั่วไปของน้ำตกละออรุ่ง

น้ำตกละออรุ่งเป็นน้ำตกที่มีความงดงามมากแห่งหนึ่งของยะลา โดยที่น้ำตกละออรุ่งมาจากปรากฏการณ์ที่สายน้ำจากชั้นบนสุดที่สูงกว่า 10 เมตร ทั้งตัวลงสู่แอ่งเบื้องล่างอย่างแรง เมื่อกระทบกับหน้าผาและโขดหิน สายน้ำจะแตกกระเซ็นเกิดเป็นละอองน้ำฟุ้งกระจายทั่วบริเวณ เมื่อต้องแสงแดดยามสายที่ทาบทอลงมาอย่างได้องศาพอดีกัน จึงก่อเกิดเป็นแสงสีรุ้งสวยงามน่าชม (ภาพที่ 6) โดยน้ำตกละออรุ่งตั้งอยู่ในเขตหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติบางลาง ที่มีชายแดนติดตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา อยู่ห่างจากตัวเมืองยะลาประมาณ 100 กิโลเมตร

ภาพที่ 6 สภาพทั่วไปของน้ำตกละออรุ่ง

น้ำตกละออรุ่งมีการค้นพบอย่างเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยนายผยอม วงศ์แย้ม ผู้สำรวจผืนป่าบริเวณนี้และได้พบน้ำตกคนแรก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 นายผยอม วงศ์แย้ม ได้เชิญนายดิเรก ถึงฝั่ง ปลัดอำเภอผู้ทำหน้าที่นายอำเภอของกิ่งอำเภอธารโตในขณะนั้น มาสำรวจร่วมด้วย ทั้งสองพบว่าที่นี่เป็นน้ำตกที่สวยงาม สมบูรณ์ด้วยธรรมชาติและพรรณไม้ที่หลากหลาย จึงได้พัฒนาน้ำตกละออรุ่งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด โดยน้ำตกละออรุ่งตั้งอยู่ท่ามกลางผืนป่าดิบชื้น มีทั้งหมด 4 ชั้น จากน้ำตกชั้นที่ 1 เดินเลียบลำธารไปประมาณ 200 เมตรจะถึงน้ำตกชั้นที่ 4 สำหรับฤดูกาลที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม - มีนาคมของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงที่มีอากาศเย็นสบาย และเป็นช่วงเวลาที่จะได้ชมทะเลหมอกในบริเวณนี้ แต่นักท่องเที่ยวที่จะลงเล่นน้ำตก ต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อความปลอดภัย โดยเฉพาะบริเวณน้ำตกชั้นในมีความลึกมากกว่า 2-3 เมตร (น้ำตกละออรุ่ง, 2558: ออนไลน์)

2) ลักษณะภูมิประเทศ

น้ำตกละออรุ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติบางลาง มีสภาพภูมิประเทศหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน สลับกับที่ราบ ซึ่งเป็นทุ่งหญ้า มีทั้งเป็นภูเขาหินปูน หินแกรนิต หินอัคนี และหินกรวดขนาดใหญ่ และเป็นผืนน้ำที่กว้างใหญ่ มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตั้งแต่ 100-1,200 เมตร ประกอบด้วยเขาฮาลา เขาลาชะ เขาบูโละ และเขาฮันกุล ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนดินเหนียวมีดินลูกรังเป็นบางส่วน เป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำหลายสายไหลมาบรรจบเป็นแม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำสายบุรี ประกอบด้วยคลองและลำห้วยหลายสาย เช่น คลองซาลี คลองนีโล คลองฮาลา คลองกาบู และคลองฮาลาชะห์ เป็นต้น

3) ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของพื้นที่อุทยานแห่งชาติบางลางสภาพอากาศเย็นชุ่มชื้น มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดผ่านทำให้มีฝนตกเกือบตลอดปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคมจะมีฝนตกหนักในเดือนกันยายน-พฤศจิกายน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,200 มิลลิเมตรต่อปี และฤดูร้อนระหว่างเดือนมกราคม-เดือนเมษายน อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 29 องศาเซลเซียส

4) ทรัพยากรธรรมชาติ

4.1 พืชพรรณ

สภาพเป็นป่าประเภทป่าดิบชื้นที่มีความชื้นสูงตลอดปี และมีปริมาณน้ำฝนมากเกือบตลอดปี สภาพป่าจึงมีสภาพเป็นป่าดิบ มีไม้นานาชนิดขึ้นอยู่หนาแน่น ตั้งแต่เถาวัลย์จนกระทั่งต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่และสูง 30-40 เมตร มีพรรณไม้ที่สำคัญและมีค่าหายากขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไม้หลุมพอง ยาง ตะเคียน สยาขาว สมพง ขนุนป่า จั้ว มะกอกป่า หัง ตะโก ไม้กล้วย ตีนเป็ด ตีนนก ตะแบก ยางน่อง จิกหว่า นาคบุตร หย่น้ำ ไม้เนียน มะยมป่า ไม้กาลอ นมสาว มะตูมป่า ขี้หนอน มะม่วงป่า เป็นต้น และพันธุ์เฉพาะถิ่นขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ใบไม้สีทอง ปาล์มบังสุรย์ เฟิร์นต้น บัวผุด ปุด กระวาน ดาหลา เป็นต้น

4.2 สัตว์ประจำถิ่น

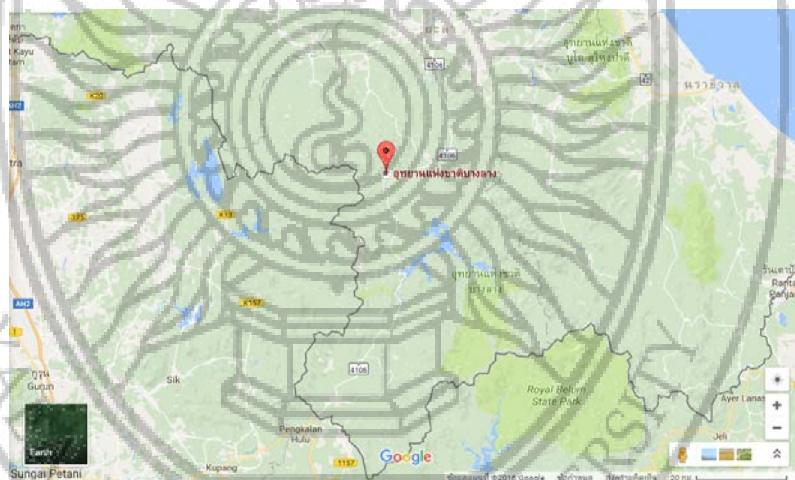
เนื่องจากสภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์มาก จึงเป็นที่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ได้แก่ ช้างป่า เสือ เลียงผา กระทิง วัวแดง สมเสร็จ กวางป่า เก้ง กระซัง หมูป่า ลิง ค่าง ชะนี เม่น นากใหญ่ขนเรียบ ชะมด พังพอน นกกางเขนดง นกกรงหัวจุก นกโพระดก นกพญาปากกว้าง นกเงือกมืออยู่ 10 ชนิด เช่น นกชนหิน นกเงือกปากดำ เต่า กิ้งก่า จิ้งเหลน กบภูเขา และงู เป็นต้น ในบริเวณแหล่งน้ำมีปลาพวงชมพู ปลาสร้อย ปลากระดี่ และปลาหมอหางแดง เป็นต้น

5) สิ่งอำนวยความสะดวก

บริเวณน้ำตกคลองรังมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ลานจอดรถ ห้องสุขา และมีสถานที่กางเต็นท์ไว้บริการนักท่องเที่ยว

6) การคมนาคม

น้ำตกคลองรังตั้งอยู่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติปางสีดา 4 (น้ำตกคลองรัง) ในเขตอำเภอเบตงสามารถเดินทางไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 410 ยะลา-เบตงตรงหลักกิโลเมตรที่ 97 จะมีทางแยกขวามือเข้าไปเพียง 400 เมตร (ภาพที่ 7)

ภาพที่ 7 แผนที่อุทยานแห่งชาติปางสีดาซึ่งเป็นที่ตั้งของน้ำตกคลองรัง
(<https://www.google.co.th/maps/>)

7) จุดเด่นและกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจ

น้ำตกคลองรังเป็นจุดชมทะเลหมอกในช่วงเดือนตุลาคม-มีนาคม น้ำตกอยู่ท่ามกลางผืนป่าดิบชื้นที่งดงามมาก มี 4 ชั้น จากน้ำตกชั้นที่ 1 เดินเลียบธารน้ำไปประมาณ 200 เมตร จะถึงน้ำตกชั้นที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นที่สูงและสวยงามที่สุด สูงประมาณ 50 เมตร กระแสน้ำไหลลงสู่แอ่งน้ำที่มีหน้าผาล้อมรอบ เหลือเพียงช่องให้น้ำตกไหลลงสู่ชั้นที่ 3 เท่านั้น จากจุดนี้สายน้ำจะทิ้งตัวสู่แอ่งเบื้องล่างอย่างแรง จนเกิดเป็นละอองน้ำฟุ้งกระจาย เมื่อกระทบแสงแดดจะเกิดรุ้งสวยงามจนเป็นที่มาของชื่อน้ำตก

กิจกรรมที่ได้รับความสนใจนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนน้ำตกคลองรัง ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวบนน้ำตก ชมนก ชมไม้ ชมวิวทิวทัศน์ และเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

4. หาดตะโละกาโปร์

1) สภาพทั่วไปของหาดตะโละกาโปร์

หาดตะโละกาโปร์ตั้งอยู่ในตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองปัตตานีตามทางหลวงหมายเลข 42 (ปัตตานี-นราธิวาส) เลี้ยวซ้ายเข้าอำเภอยะหริ่งข้ามคลองสะพานคอนกรีตขนาดใหญ่ ผ่านพื้นที่ป่าชายเลนและหมู่บ้านไปจนถึงทางแยกเข้าสู่หาดรวมระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร หาดตะโละกาโปร์เป็นหาดที่มีชื่อเสียงของจังหวัดปัตตานี หาดตะโละกาโปร์เป็นหาดทรายขาวสะอาดขนานกับชายฝั่งทะเล เป็นหาดทรายทอดตัวยาวขนานไปกับทิวสนร่มรื่น น้ำทะเลมีสีคราม ทรายเป็นสีทองสวยงามมาก (ภาพที่ 8) ทำให้เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ หากเลยไปยังหมู่บ้านประมงจะมีเรือก้อและจอดเรียงรายอยู่เป็นทิวแถว ซึ่งชาวบ้านแถบนี้จะพาเรือออกไปทำประมงแล้วนำกลับมา โดยจะลากขึ้นมาเก็บในช่วงเช้าๆ

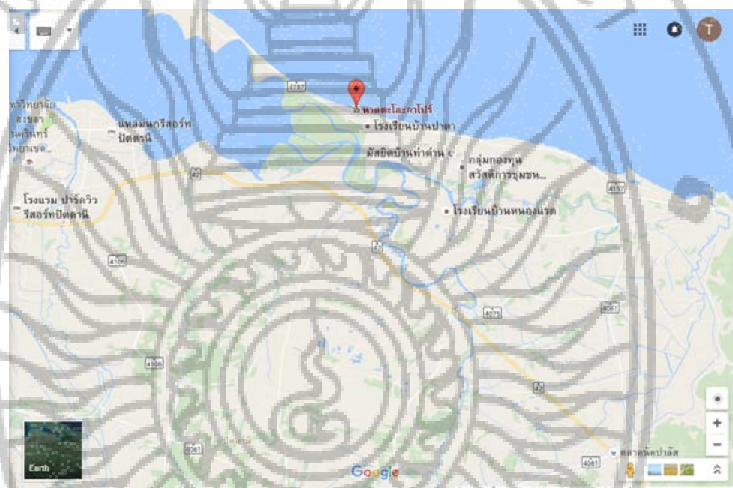

ภาพที่ 8 สภาพทั่วไปของหาดตะโละกาโปร์

ตะโละกาโป้เป็นภาษามลายูพื้นเมือง คำว่า ตะโล๊ะ แปลว่า อ่าว คำว่า กาโป้ แปลว่า บูน ตะโละกาโป้จึงหมายถึง อ่าวบูน ในสมัยก่อนกล่าวกันว่า พื้นที่บริเวณนี้เป็นที่เก็บเปลือกหอย และได้มีการนำเปลือกหอยมาเผาจนสุกให้กลายเป็นปูนขาว เพื่อนำมาคั้นกับหมาก ซึ่งสันนิษฐานว่า เป็นเปลือกหอยขาวหรือหอยแครงซึ่งเป็นหอยประจำอ่าวนี้

2) การคมนาคม

การเดินทางจากตัวเมืองปัตตานีใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 42 (ปัตตานี-นราธิวาส) เลี้ยวซ้ายเข้าอำเภอยะหริ่ง ข้ามคลองสะพานคอนกรีตขนาดใหญ่ ผ่านพื้นที่ป่าชายเลนและหมู่บ้านไปจนถึงทางแยกเข้าสู่หาดรวมระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร จากนั้นจะมีแยกเข้าสู่ชายหาดประมาณ 3 กิโลเมตร (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 แผนที่หาดตะโละกาโป้ (<https://www.google.co.th/maps/>)

3) จุดเด่นและกิจกรรมนันทนาการ

หาดทรายทอดตัวยาวขนานไปกับทิวสนร่มรื่น น้ำทะเลสีคราม เหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ พักผ่อนชมความสวยงามมีทิวสนและต้นมะพร้าวให้ความร่มรื่นสวยงามและเล่นน้ำทะเล

4. หาดนราทัศน์

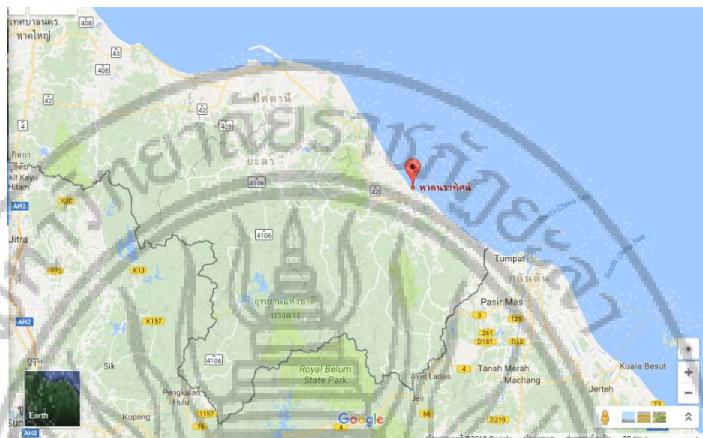
หาดนราทัศน์ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนราธิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาส เป็นชายหาดทรายขาวที่อกขึ้นเองตามธรรมชาติ ยาวประมาณ 4-5 กิโลเมตร ไปสิ้นสุดที่ปลายแหลมด้านปากแม่น้ำบางนรา มีทรายขาวละเอียดสลับไปกับทิวสนที่เอนลู่ตามแรงลม มีแนวสนทำให้บรรยากาศริมทะเลร่มรื่นมากขึ้น หาดนราทัศน์จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองนราธิวาส และแขกผู้มาเยือน จนมีการพูดกันว่า "ถ้ามานราธิวาสแล้วไม่ไปเที่ยวหาดนราทัศน์ ย่อมเท่ากับยังไม่ถึงนราธิวาส" หาดนราทัศน์จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากมาย (ภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 สภาพทั่วไปของหาดนราทัศน์

2) การคมนาคม

จากตัวเมืองนราธิวาสขับรถตามถนนสายพิชิตบำรุง ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ชายหาดอยู่สุดถนนหรือสามารถใช้บริการรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 แผนที่หาดนราทัศน์ (<https://www.google.co.th/maps/>)

3) สิ่งอำนวยความสะดวก

บริเวณหาดนราทัศน์นอกจากจะเป็นชายหาดที่สวยงามตามธรรมชาติแล้วยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวอีก เช่น ป้อมตำรวจรักษาความปลอดภัยและให้คำปรึกษาแก่นักท่องเที่ยว มีห้องสุขา สวนสุขภาพ ศาลาพักผ่อน และร้านอาหารไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยว

4) จุดเด่นและกิจกรรมนันทนาการ

หาดนราทัศน์เป็นชายหาดที่ออกแบบขึ้นเองตามธรรมชาติ มีทรายขาว น้ำทะเลสีครามใส มีทรายละเอียดสลับไปกับทิวสนที่เอนสู่ตามแรงลม เหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจและการเล่นน้ำทะเล และการทำกิจกรรมชายหาด

6. หาดแฉะ

1) สภาพทั่วไปของหาดแฉะ

หาดแฉะตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านน้ำบ่อ อำเภอบะนาระ จังหวัดปัตตานี มีชายหาดซึ่งมีความสวยงามและน่าเที่ยวที่สุดแห่งหนึ่งของปัตตานี ชายหาดโค้งเว้ามีความยาวเป็นระยะทางไกล ทรายมีสีทองละเอียดติดกับน้ำทะเลสีคราม และมีโขดหินขนาดใหญ่รูปร่างแปลกตาจำนวนมากที่เกิดขึ้นเอง จึงมีลักษณะคล้ายสวนหินธรรมชาติ คำว่า แฉะ เป็นภาษามลายูแปลว่า เสียงดังอึกทึกกรึกโครม ซึ่งในอดีตมีเรือพ่อค้าจากอินโดนีเซียมาทำการค้าที่เมืองปัตตานีจะขึ้นฝั่งที่นี่ เพราะมีแหลมยื่นไปในทะเลสะดวกต่อการจอดเทียบเรือ แต่เมื่อเรือเข้าใกล้ชายฝั่งปรากฏว่าน้ำตื้นเทียบฝั่งไม่ได้ ชาวเรือจึงส่งเสียงดังโหวกเหวกเพื่อเรียกให้ชาวบ้านมาช่วย เรื่องราวนี้จึงเป็นตำนานที่มาของหาดแฉะ ต่อมาชายหาดแห่งนี้ยังมีเสียงดังอึกทึกกรึกโครมตลอดเวลาจาก

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพักผ่อนกันอย่างไม่ขาดสาย เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่ แต่ปัจจุบันเสียงดังเหล่านั้นหายไป กลายเป็นความเงียบเหงา ไร้นักท่องเที่ยว และถูกปล่อยทิ้งร้างไร้การเหลียวแล

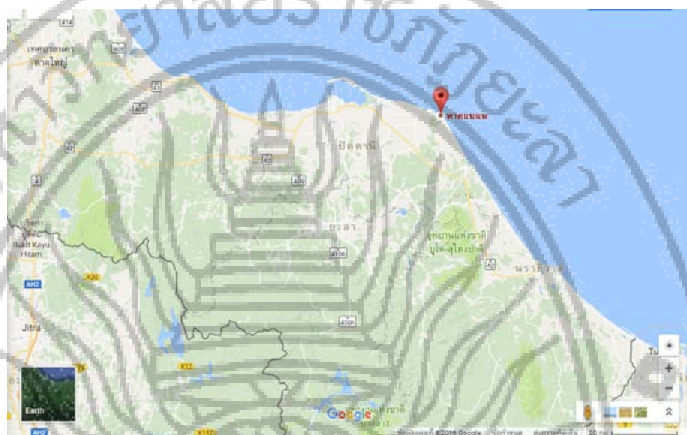
ปัจจุบันหาดแหม่กลายเป็นหาดร้าง มีเพียงเสียงคลื่นกระทบฝั่ง ไม่มีเสียงดังอีกที่ทักครึกโครมเหมือนในอดีต อาคารสถานที่ ศาลา และร้านค้าผุพังไปตามกาลเวลา (ภาพที่ 12) เนื่องจากปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่เดินทางมาท่องเที่ยว

ภาพที่ 12 สภาพทั่วไปของหาดแหม่

2) การคมนาคม

การเดินทางจากตัวเมืองปัตตานีใช้เส้นทางหลวงสาย 42 แล้วแยกเข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 4075 จนถึงสามแยกแล้วเลี้ยวซ้ายสู่ทางหลวงหมายเลข 4061 จากนั้นใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4157 ซึ่งเป็นถนนเลียบชายหาดเป็นระยะทางยาวสวยงามมาก เมื่อถึงกิโลเมตรที่ 7-8 เลี้ยวซ้ายเข้าไปอีกราว 500 เมตร ถึงชายหาดแหลมแท่น ห่างจากตัวเมืองปัตตานีราว 43 กิโลเมตร หรือจากอำเภอปะนาเระจะมีเส้นทางเลียบหาดยาวไปจนถึงหาดแหลมแท่น (ภาพที่ 13)

ภาพที่ 13 แผนที่หาดแหลมแท่น (<https://www.google.co.th/maps/>)

3) จุดเด่นและกิจกรรมนันทนาการ

หาดแหลมแท่นมีหาดทรายขาวและน้ำทะเลสีฟ้า มีโขดหินขนาดใหญ่รูปร่างแปลกตาเรียงรายเป็นเกาะเกาะแก่งกลางทะเลและริมชายหาด แต่ปัจจุบันไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวเนื่องจากกลัวสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย

7. อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง

1) สภาพทั่วไปของอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง

อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยงเขาดันหยง เดิมคือวนอุทยานอ่าวมะนาว จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองพระราชดำริ ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวของสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาดันหยง บริเวณนอกเขตพระราชฐานพระตำหนักทักษิณราชธานี ๖ จังหวัดนราธิวาส โดยเมื่อครั้ง ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี (อธิบดีกรมป่าไม้ ในขณะนั้น) ได้เดินทางไปตรวจราชการในเขตท้องที่จังหวัดนราธิวาส จึงได้ให้นโยบายเกี่ยวกับวนอุทยานอ่าวมะนาวในขณะนั้นว่า น่าจะมีการผนวกรวบรวมพื้นที่บริเวณใกล้เคียง เพื่อทำการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติต่อไปในอนาคต จึงได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการสำรวจเบื้องต้น ผลการสำรวจพบว่าบริเวณพื้นที่อ่าวมะนาว และบริเวณใกล้เคียง มีศักยภาพพอที่จะผนวกกรมกันจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติได้ จึงได้ดำเนินการและเรียกชื่อตามที่ ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี ตั้งขึ้นมาใหม่ในชื่อว่า "อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง"อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง เป็นอุทยานแห่งชาติเตรียมการประกาศที่ประกอบด้วยพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความสวยงามตาม

ธรรมชาติ ซึ่งประกอบไปด้วยสภาพของหาดทรายขาวสลับด้วยโขดหินน้อยใหญ่บริเวณริมทะเล (ภาพที่ 14) และนอกจากนี้ บริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติยังสามารถพบเห็นพันธุ์ไม้ป่าชายหาดที่มีลักษณะแปลกตาและหาดูได้ยาก (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 สาขาปัตตานี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2558: ออนไลน์)

ภาพที่ 14 สภาพทั่วไปของอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง

2) ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่บริเวณอ่าวมะนาว-เขาดันหยง บริเวณที่ติดกับอ่าวไทยจะเป็นหาดทรายราบ และหาดทรายราบสลับโขดหินเป็นลักษณะของหินโผล่น้อยใหญ่ ส่วนมากจะเป็นหินแกรนิต ส่วนบริเวณที่ถัดขึ้นเรื่อยมาจะเป็นที่ราบเชิงเขาจนถึงเนินเขาในที่สุด ซึ่งเขาแห่งนี้มีชื่อเรียกว่า เขาดันหยง มียอดเขาสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ที่ 293 เมตร ในเขต

พระราชฐานพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์เนินเขาบริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาตันหยง มีความลาดชันไม่มากนัก โดยมีเปอร์เซ็นต์ความลาดชันประมาณ 5-12

3) น้ำและแหล่งน้ำ

เนื่องจากในบริเวณพื้นที่อ่าวมะนาว ไม่มีแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารในพื้นที่แต่อย่างใด แต่เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติในเขตป่าสงวนป่าเขาตันหยงได้ตั้งอยู่ในบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมที่มีฝนตกอย่างสม่ำเสมอและยาวนานถึง 8 เดือน จึงทำให้น้ำฝนเป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญของผืนป่าและสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้

ช่วงที่มีฝนตกหนักจะทำให้เกิดน้ำไหลปริมาณมาก น้ำซึ่งไหลมาจากยอดเขาตันหยงในเขตพระราชฐานพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์เกิดเป็นน้ำตกในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสผืนน้ำตกดังกล่าวได้ 2 จุด โดยปริมาณน้ำของน้ำตกจะมีมากในฤดูฝนและจะแห้งขอดในฤดูแล้ง

4) ทรัพยากรธรรมชาติ

4.1 พืชพรรณ

ลักษณะพืชพรรณบริเวณเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาตันหยง ซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์น้อย เนื่องจากได้มีการบุกรุกทำกินของราษฎรก่อนที่จะมีการประกาศเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2517 บริเวณที่ราบบนภูเขาบางส่วน จะเป็นแหล่งอาศัยของราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกยางพารา ส่วนบริเวณชายหาดที่ติดกับทะเลจนถึงเชิงเขาหรือบริเวณที่ราบที่มีหินโผล่ ราษฎรไม่สามารถทำการเกษตรได้ มีพืชพันธุ์ไม้ธรรมชาติขึ้นอยู่ทั่วไป พันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ มะนาวผี เตยทะเล หูกวาง ตีนเป็ดทะเล ชะเมา ทองหลาง และสารภีทะเล เป็นต้น

4.2 พันธุ์สัตว์

อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยงเป็นอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาตันหยงมีอาณาเขตติดต่อกับแนวเขตพระราชฐานพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ ซึ่งมีสภาพธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์สัตว์ป่าที่อาศัยในบริเวณนี้จะเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างเขตอุทยานแห่งชาติกับเขตพระราชฐานฯ เพื่อหาอาหารและน้ำสัตว์ป่าที่สำรวจพบสามารถแบ่งเป็นกลุ่ม ดังนี้

(1) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ ลิงแสมลิงลม ค่างแว่นถิ่นใต้ กระรอกทองแดง กระจอน อีเห็นธรรมดา พังพอนธรรมดา เป็นต้น นอกจากนี้จะพบเห็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมประเภทสัตว์กึ่งปี เช่น กวางป่าแก้ง กระเจง ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้ทรงปล่อยไว้เพื่อสร้างระบบนิเวศใหม่ให้กับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาตันหยงอีกด้วย

(2) สัตว์ปีก ได้แก่ ไก่ป่า นกเงือก นกโพระดกธรรมดา นกเขาชวา นกเขาใหญ่ นกนางแอ่นบ้าน นกยางเขียว นกขุนทอง และนกเอี้ยงสาธิต เป็นต้น

(3) สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ ตะกวด เขียด งูเห่า งูเขียวตุ๊กแก และจิ้งเหลน เป็นต้น

(4) สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ได้แก่ กบ คางคก อึ่งอ่าง เขียด และปาด เป็นต้น

5) สิ่งอำนวยความสะดวก

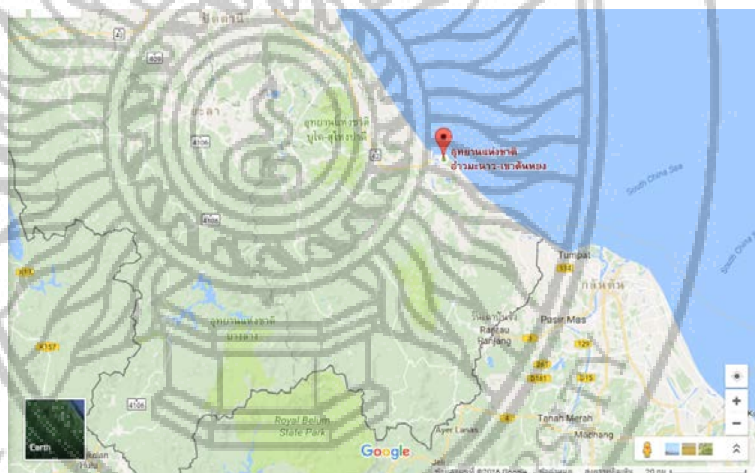
อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ห้องน้ำ-ห้องสุขา แยกชาย/หญิง จำนวน 2 หลัง ลานจอดรถขนาดเนื้อที่ประมาณ 500 ตาราง มีระบบสาธารณูปโภค ระบบน้ำประปา มีถังเก็บน้ำดิบและท่อส่งน้ำ มีปริมาณเพียงพอ และระบบไฟฟ้า โดยในทำการอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง มีไฟฟ้าใช้ตลอด 24 ชั่วโมง มีการบริการสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ดังนี้

- (1) บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ
- (2) สถานที่กางเต็นท์ ขนาดพื้นที่ความจุ 100 คน (นักท่องเที่ยวมาเต็นท์มาเอง)
- (3) การจัดค่ายเยาวชน บรรยายความรู้ภายในพื้นที่ รวมถึงกิจกรรมศึกษา

ธรรมชาติ

6) การคมนาคม

เดินทางตามเส้นทางหลวงหมายเลข 4084 (นราธิวาส-ตากใบ) ประมาณ 3 กิโลเมตร และมีทางแยกไปสู่หาดอีก 3 กิโลเมตร เป็นชายหาดที่ยาวต่อเนื่องจากชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของจังหวัดปัตตานี เป็นโค้งอ่าวเชื่อมต่อกันยาวประมาณ 4 กิโลเมตร (ภาพที่ 15)

ภาพที่ 15 อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (<https://www.google.co.th/maps/>)

7) จุดเด่นและกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจ

- (1) บริเวณด้านหน้าทำการอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง

อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยงเป็นเขตท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาโดยสะดวก เนื่องจากอยู่ติดกับบริเวณที่จอดรถ มีทางเดินไปด้วยแผ่นคอนกรีตตลอดเส้นทางไปยังหาดทรายขาวที่มีแนวทิวสนเรียงรายตลอดชายฝั่ง บริเวณนี้อุทยานแห่งชาติฯ ได้มีการปรับปรุงตกแต่งสภาพภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามตลอดเวลา พร้อมทั้งยังมีการจัดบริเวณเป็นโต๊ะที่นั่งไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อความสะดวกสบายขณะนั่งพักรับประทานอาหารหรือใช้ทำกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

(2) บริเวณชายหาดเขาดินหยง

บริเวณนี้จะมีสภาพเป็นหาดทรายขาวสลับด้วยโขดหินหลากสีสันน้อยใหญ่ ที่มีอยู่กระจัดกระจายโอบล้อมด้วยเนินเขาสูงในเขตอุทยานแห่งชาติ จนถึงเขตพระราชฐาน บริเวณนี้จะพบเห็นพันธุ์ไม้ป่าประเภทป่าชายหาดที่สมบูรณ์มีความสวยงามแปลกตาจำนวนมากเคยมีผู้เปรียบเทียบกับบริเวณนี้ว่า มีบรรยากาศคล้ายคลึงกับมูมโดมูมหนึ่งบนเกาะใหญ่กลางทะเล

(3) น้ำตกธาราสวรรค์

น้ำตกธาราสวรรค์เป็นน้ำตกที่อยู่ในเขาป่าริมหาดทรายบริเวณชายหาดเขาดินหยงห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยงตามเส้นทางเดินเท้า ประมาณ 400 เมตร มีต้นกำเนิดจากยอดเขาดินหยงในเขตพระราชฐานพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ไหลลงสู่แอ่งไทยในเขตอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง บริเวณชายหาดเขาดินหยงเป็นน้ำตกที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนักนักท่องเที่ยวสามารถนั่งพักผ่อนชมธรรมชาติหรือลงเล่นน้ำได้

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากรายงานการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า มีการศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นต้น โดยมักศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้านต่างๆ และส่วนใหญ่มักจัดระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับศักยภาพดีเยี่ยม ดีมาก ปานกลาง และต่ำ ซึ่งจากผลการศึกษาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับดีมาก ดี และปานกลาง ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยว	ผลการศึกษา
ภาคใต้	
1. บริเวณทะเลสาบสงขลา (สมชาย เลี้ยงพรพรรณ, 2547)	*ประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณทะเลสาบสงขลาทั้งหมด 49 แหล่ง พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมาก (66-80%) จำนวน 8 แหล่ง คือ สถาบันทักษิณคดีศึกษา (77.12%) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย (73.85%) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา (68.27%) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าสงขลา (68.08%) หาดสมิหลา (67.89%) วัดมณีมาวาสวรวิหาร (67.89%) วัดเขียนบางแก้ว (67.89%) และวัดท้ายยอ (66.35%) แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพปานกลาง (50%-65%) จำนวน 22 แหล่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อย (น้อยกว่า 50%) จำนวน 9 แหล่ง นอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากและปานกลางในด้านความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม คุณค่าและความสำคัญ เป็นต้น

ตารางที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยว	ผลการศึกษา
ภาคใต้	
2. อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สอรรถ มาบุญ และคณะ, 2551)	สำรวจและประเมินศักยภาพสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณอ่าวบ้านดอน จำนวน 19 แห่ง พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในระดับดี (61-70 คะแนน) และดีมาก (71-80 คะแนน) 8 แห่ง คือ ตลาดพุมเรียง บ้านลีเล็ด วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ คลองร้อยสาย (ในบาง) ศูนย์ฝึกยิงเพื่อการเกษตรกะแฉะ แหลมโพธิ์ สันมานะพาร์ม และอ่าวพุมเรียง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง (51-60 คะแนน) เนื่องจากการพัฒนาขาดความต่อเนื่อง จำนวน 7 แห่ง และมีศักยภาพในระดับต่ำ เนื่องจากขาดการพัฒนา ขาดผู้รับผิดชอบ และมีข้อจำกัดในด้านของงบประมาณ จำนวน 4 แห่ง
3. เขามหาชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช (ชนิษฐา ทองดี และคณะ, 2552)	ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเขามหาชัย พบว่า เขามหาชัยมีความสวยงามและสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีจุดที่น่าสนใจหลายแห่ง เช่น ช่องกิว จุดชมวิว เนินหมาแหงน ควนเจดีย์ และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น ความสวยงามตามธรรมชาติดังกล่าวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวเขามหาชัย และหากมีการพัฒนาให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยว อาจนำรายได้มาสู่ชุมชนและเกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น
4. บ้านบ่อแร่ จังหวัดภูเก็ต (ธีระ เจียสกุล, 2553)	ศึกษาศักยภาพของบ้านบ่อแร่เพื่อการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนบ้านบ่อแร่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวิถีชีวิตริมคลองมุดง มีอาชีพที่เอื้อต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ อาชีพประมงสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทั้งทางบกและทางน้ำ มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นสังคมแบบเครือญาติ และเป็นชุมชนที่มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวสูง ซึ่งนักท่องเที่ยวมักเที่ยวแบบเข้าไป-ย้อนกลับ
5. อำเภอเขาคว่ำ จังหวัดเพชรบูรณ์ (วิภา ศรีระทุ, 2551)	ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาคว่ำ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 10 แห่ง พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพดีเยี่ยม 1 แห่ง คือ แก่งบางระจัน (87 คะแนน) มีศักยภาพดีมาก 1 แห่ง คือ น้ำตกศรีดิษฐ์และครกพลังงาน (72.33 คะแนน) มีศักยภาพดี 2 แห่ง คือ สวนสัตว์เปิดเขาคว่ำ (67.66 คะแนน)
ภาคกลาง	
6. จังหวัดนครสวรรค์ (ดโนยา ตั้งอุทัยสุข, 2552)	ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 แห่ง พบว่า มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเพียง 1 แห่ง ที่มีศักยภาพสูง คือ บึงบอระเพ็ด ส่วนทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนสถานมีศักยภาพสูง 4 แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อเทพารักษ์-เจ้าแม่ทับทิม วัดคีรีวงศ์ (พระจุฬามณีเจดีย์) วัดนครสวรรค์ และวัดป่าสิริวัฒนวิสุทธิ์ ส่วนทรัพยากรการท่องเที่ยวอีก 10 แห่ง พบว่า มีศักยภาพสูงในด้านความ

ตารางที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยว	ผลการศึกษา
ภาคกลาง	
	พร้อมเท่านั้นซึ่งควรมีการปรับปรุงด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพิ่มกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในจังหวัดเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
ภาคตะวันออก	
7. อำเภอเมือง จังหวัดตราด (ศิริจรรยา ประพุดติกุล, 2553)	ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด ได้แก่ (1) แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี (2) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (3) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ศักยภาพโดยรวมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวยังขาดการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและป้ายบอกทางสื่อความหมาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี และด้านธรรมชาติ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.60$ และ $\bar{x}= 3.55$ ตามลำดับ)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
8. บ้านวังคำแคน จังหวัดชัยภูมิ (วันชัย อัครทวีทอง, 2548)	ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวมอหินขาว บ้านวังคำแคน พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมาก (61.76%) ตัวชี้วัดศักยภาพสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) อธิยาศัยของผู้นำชุมชน และชุมชนบ้านวังคำแคน (79.05%) (2) ความพิเศษหรือสิ่งหายาก ไม่เหมือนใคร หาชมได้น้อยมาก (75.31%) และ (3) ความเหมาะสมในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเชื่อมลำปะทาวและน้ำตกตาดโตน (74.45%) และได้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดทำข้อมูลพื้นที่ท่องเที่ยวด้านธรณีวิทยา โบราณคดี พิษพรรณธรรมชาติ และด้านสิ่งแวดล้อมและปรับปรุงภูมิทัศน์ แหล่งท่องเที่ยวมอหินขาวให้กลมกลืนกับสภาพภูมิประเทศและสอดคล้องกับหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
9. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เพ็ญประภา เพชรประภูณิน และ สุภาพร เทียมวงศ์, 2551)	ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เชื้อน และอุทยานประวัติศาสตร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 แหล่ง โดยใช้เกณฑ์ประเมิน 6 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว ความสำคัญและสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่ท่องเที่ยวได้ การรวมกลุ่มแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 5 แห่ง มีศักยภาพสูง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแต้ม อุทยานแห่งชาติภูผาเทิบ วัดพระธาตุพนม วัดภูทอก วัดพระธาตุเชิงชุม วัดป่าสุทธาวาส โดยมีค่าของประเมินศักยภาพเท่ากับ 2.93, 2.91, 2.73, 2.61 และ 2.44 ตามลำดับ

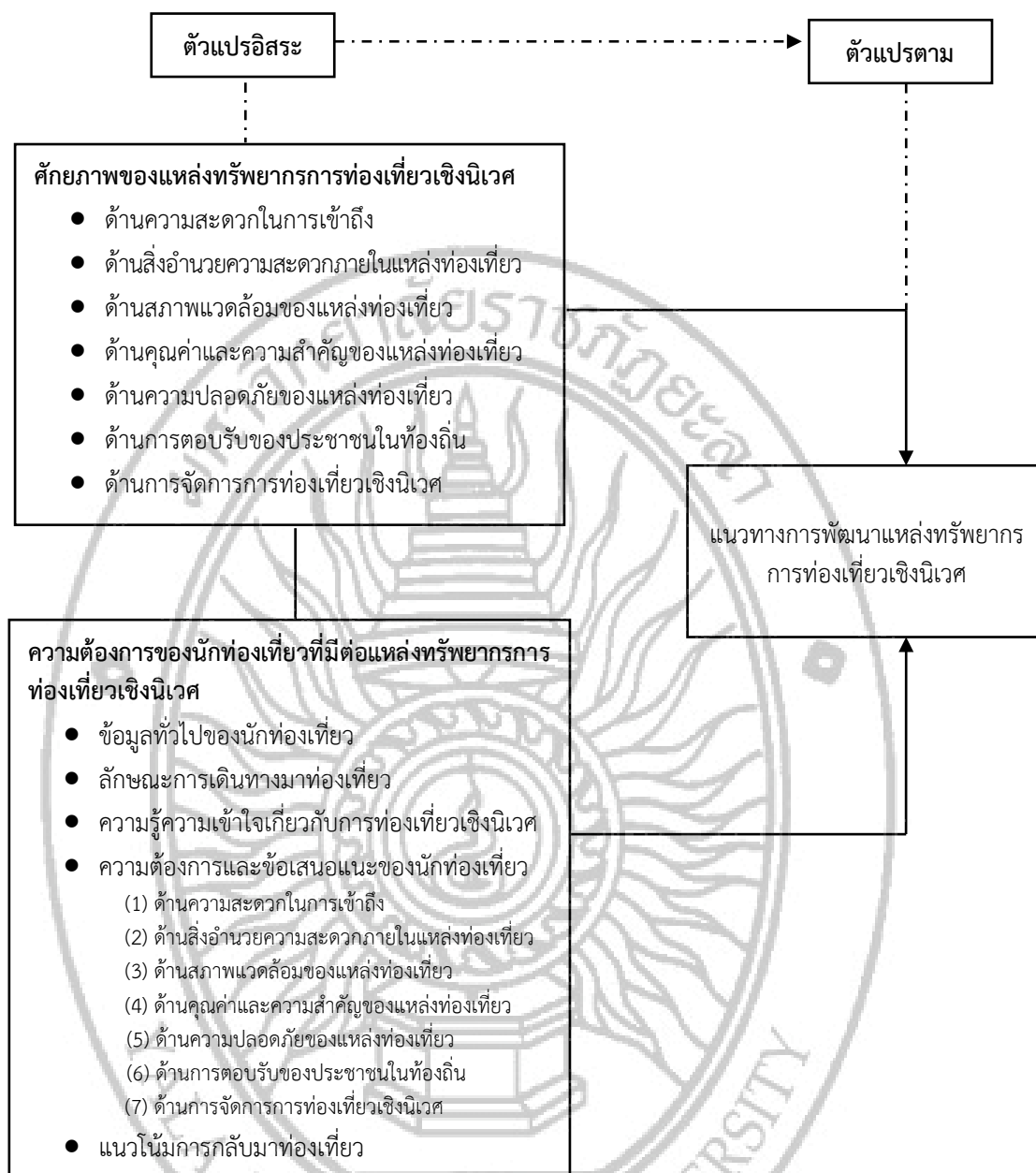
ตารางที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยว	ผลการศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
10.ลุ่มแม่น้ำมูล จังหวัดอุบลราชธานี (บุญธาดา สัตยมุข, 2553)	ประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 3 แห่ง โดยการประเมิน 6 ด้าน คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าความสำคัญและการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์กรในการจัดการและการบริหารการท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่ง มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว พบว่า ควรส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายไม่ใช่เลียนแบบเหมือนกันหมด ควรหาเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งตามความเป็นจริงและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ภาพที่ 16)

1. ประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดลำดับแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีศักยภาพในการพัฒนา โดยประเมินศักยภาพ 7 ด้าน คือ ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว
2. สำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

ภาพที่ 16 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

- 1) แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
- 2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

กลุ่มตัวอย่าง

- 1) แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนทั้งหมด 7 แหล่ง (ปัตตานี 3 แหล่ง ยะลา 2 แหล่ง และนราธิวาส 2) อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว วนอุทยานน้ำตกธารโต น้ำตกละออกรุง หาดตะโละกาโปร์ หาดแหลม หาดนราทัศน์ และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง (พิจารณาคัดเลือกจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีเอกลักษณ์ มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวรู้จักกันดี โดยการสำรวจเบื้องต้นในกลุ่มประชากรวัยท่องเที่ยวอายุ 18-30 ปี จำนวน 200 คน)
- 2) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีค่าคะแนนศักยภาพรวมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป (ร้อยละ 65 ขึ้นไป) ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีโอกาสในการถูกคัดเลือกทุกคน จำนวน 322 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ 2 ชุด และมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. แบบประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสร้างแบบประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผู้วิจัยพัฒนามาจากการค้นคว้าตำรา เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนาม แล้วกำหนดขอบเขตการประเมินให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยจะแบ่งเกณฑ์การประเมินหลักออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่ง

ท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งการประเมินแต่ละด้านจะกำหนดเกณฑ์การประเมินหลักให้ครอบคลุม หลังจากนั้นจึงกำหนดเกณฑ์การประเมินย่อยที่ครอบคลุมเกณฑ์ประเมินหลักและกำหนดคะแนนในแต่ละเกณฑ์ย่อยจากมาก-น้อย เป็น 5-1 หรือ 4-1 (ภาคผนวก ก) โดยวิธี Credit and grade point (สมชาย เลี้ยงพรพรรณ, 2547) จากนั้นจะนำแบบประเมินมาตรวจสอบ แก้ไข และปรับภาษาเพื่อให้เกิดความชัดเจน แล้วนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และนำไปทดลองประเมินจริงในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง แล้วจะนำข้อมูลที่ได้กลับมาปรับแก้แบบประเมินให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อจะนำไปใช้ประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้ง 7 แหล่งต่อไป

2) แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยวผู้วิจัยพัฒนามาจากการค้นคว้าตำรา เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนาม แล้วกำหนดคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสอดคล้องกับแบบประเมินศักยภาพ โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน (ภาคผนวก ข) ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 4 ความต้องการและข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวด้านต่างๆ 7

ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 5 แนวโน้มการกลับมาท่องเที่ยว

จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบ แก้ไข และปรับภาษาเพื่อให้เกิดความชัดเจน แล้วจะนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วนำไปทดลองสอบถามจริงในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง และนำข้อมูลที่ได้กลับมาปรับแก้แบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อจะนำไปใช้สอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนศักยภาพรวมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป (ร้อยละ 65 ขึ้นไป) และเพื่อป้องกันการผิดพลาดของข้อมูลผู้ศึกษาจะเก็บแบบสอบถามเมื่อประมาณร้อยละ 10 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด แล้วคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและจะส่งเสริมให้นักศึกษาในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย โดยจะลงพื้นที่ศึกษาในช่วงวันทำงานปกติ (วันจันทร์-ศุกร์) ช่วงวันหยุดราชการ (เสาร์-อาทิตย์) และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ซึ่งแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 สํารวจข้อมูลพื้นฐานของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 แหล่ง

ระยะที่ 2 นำแบบประเมินไปประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 แหล่ง

ระยะที่ 3 นำแบบสอบถามไปสอบถามนักท่องเที่ยวในแหล่งที่มีค่าคะแนนศักยภาพรวมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป (ร้อยละ 65 ขึ้นไป)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. นำแบบประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สร้างขึ้นโดยใช้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง โดยให้ค่าคะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในแบบประเมินศักยภาพ (ภาคผนวก ก) ซึ่งในการประเมินจะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบประกอบการประเมินด้วย

2. นำค่าคะแนนที่ประเมินได้จากแบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งมาคำนวณหาค่าศักยภาพ ดังนี้

(1) นำค่าคะแนนที่ประเมินได้ของแต่ละเกณฑ์หารด้วยคะแนนเต็มของเกณฑ์นั้นๆ ซึ่งรวมทั้งหมด 27 เกณฑ์

(2) นำค่าคะแนนที่ได้จากข้อ 2.1 รวม 27 คำนวณรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยรวมแล้วคิดเทียบกลับเป็นร้อยละ (ค่าคะแนนที่ได้จาก 27 เกณฑ์มารวมกัน แล้วหารด้วย 27 คูณด้วย 100) ซึ่งค่าร้อยละที่ได้จะเป็นค่าศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแต่ละแหล่ง

3. ประเมินระดับศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการนำค่า คะแนนศักยภาพของแต่ละแหล่งที่ได้มาเปรียบเทียบกับระดับความมีศักยภาพ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพ (สมชาย เลียงพรพรรณ, 2547 และวิภา ศรีระทุ, 2551) โดยแบ่งระดับศักยภาพออกเป็น 4 ระดับ (ตารางที่ 4) แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประเมินศักยภาพแล้ว มีค่าคะแนนศักยภาพรวมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป (ร้อยละ 65 ขึ้นไป) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ควรได้รับการศึกษาและทำการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวต่อไป

ตารางที่ 4 เกณฑ์เปรียบเทียบระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

คะแนนประเมิน	ระดับศักยภาพ
มากกว่าร้อยละ 80	ระดับศักยภาพมากที่สุด
ร้อยละ 66-80	ระดับศักยภาพมาก
ร้อยละ 50-65	ระดับศักยภาพปานกลาง
น้อยกว่าร้อยละ 50	ระดับศักยภาพน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวน

1. การสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวน จะนำแบบสอบถามที่ทำการตอบแล้ว มาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละร่วมกับการพรรณนาวิเคราะห์
2. การหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย พิจารณาและสรุปข้อมูลที่ได้จากการประเมินศักยภาพ และการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยสามารถแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.1 การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. การประเมินศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง
2. การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว
3. การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
4. การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว
5. การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว
6. การประเมินศักยภาพด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น
7. การประเมินศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.2 ความต้องการและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. การสำรวจความต้องการและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว
4. แนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยว

4.3 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 แหล่ง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นที่ศึกษาออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลการศึกษาแต่ละด้าน ดังนี้

1. การประเมินศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง

จากการประเมินศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว (ตารางที่ 5) พบว่า มีแหล่งที่มีศักยภาพมากที่สุดจำนวน 3 แหล่ง คือ หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 94.74) อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 84.21) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขตนันยาง (ร้อยละ 84.21) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมาก มีจำนวน 2 แหล่ง คือ น้ำตกละออวัง (ร้อยละ 78.94) และวนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 78.92) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง คือ หาดตะโละกาปรี (ร้อยละ 63.16) และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อย ได้แก่ หาดแหมแหม (ร้อยละ 47.37)

ตารางที่ 5 การประเมินศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติ น้ำตกทรายขาว	วนอุทยานน้ำตก ธารโต	น้ำตกละออรุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าว มะนาว-เขาดินหยง	หาดตะโลละกะโปร์	หาดแหลม	หาดนราทัศน์
ด้านความสะดวกในการเข้าถึง							
1. ลักษณะถนน	5/5	5/5	5/5	5/5	5/5	3/5	5/5
2. พาหนะที่เข้าถึง	4/4	3/4	3/4	4/4	4/4	3/5	5/5
3. ระยะทาง	2/5	4/5	5/4	4/4	1/1	2/5	4/5
4. บำรุงรักษาเข้าสู่แหล่ง	5/5	3/5	2/5	3/4	2/5	1/5	4/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	84.21	78.92	78.94	84.21	63.16	47.37	94.74

2. การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว

ผลการประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว (ตารางที่ 6) พบว่า มีแหล่งที่มีศักยภาพมากจำนวน 3 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 76.67) อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง (ร้อยละ 76.67) และหาดนราทัศน์ (ร้อยละ 66.67) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง พบว่า มีจำนวน 3 แหล่งเช่นเดียวกัน คือ หาดตะโลละกะโปร์ (ร้อยละ 60.00) วนอุทยานน้ำตกธาร (ร้อยละ 56.67) และน้ำตกละออรุ่ง (ร้อยละ 50.00) และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อย คือ หาดแหลม (ร้อยละ 30.00)

ตารางที่ 6 การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติ น้ำตกทรายขาว	วนอุทยานน้ำตก ธารโต	น้ำตกละออรุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าว มะนาว-เขาดินหยง	หาดตะโลละกะโปร์	หาดแหลม	หาดนราทัศน์
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว							
1. น้ำ ไฟฟ้า โทรสารธารณะ	3/5	3/5	3/5	3/5	3/5	1/5	3/5
2. ภาชนะรองรับขยะ การกำจัดขยะ	5/5	3/5	2/5	5/5	2/5	1/5	3/5
3. สถานที่จอดรถ	5/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
4. สถานที่พักผ่อนและที่พักผ่อน	3/5	3/5	2/5	5/5	4/5	1/5	3/5
5. ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านของที่ระลึก	3/5	1/5	1/5	3/5	3/2	1/5	3/2
6. ห้องน้ำ-ห้องสุขา	4/5	3/5	3/5	3/5	2/5	1/5	4/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	76.67	56.67	50.00	76.67	60.00	30.00	66.67

3. การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว (ตารางที่ 7) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากที่สุด มีจำนวน 4 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 100.00) วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 94.48) อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 94.44) และน้ำตกละออรุ่ง (ร้อยละ 88.89) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากมีจำนวน 2 แหล่ง คือ หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 72.22) และหาดแหมแหม (ร้อยละ 66.67) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง คือ หาดตะโละกาโปร์ (ร้อยละ 55.56)

ตารางที่ 7 การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว	วนอุทยานน้ำตกธารโต	น้ำตกละออรุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง	หาดตะโละกาโปร์	หาดแหมแหม	หาดนราทัศน์
ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว							
1. สภาพทางธรรมชาติ	4/4	4/4	4/4	4/4	2/4	4/4	3/4
2. ระบบนิเวศ	5/5	5/5	5/5	5/5	3/5	4/4	4/4
3. สภาพทางวัฒนธรรม	4/4	3/4	2/4	3/4	1/4	1/4	2/4
4. มลภาวะ	5/5	5/5	5/5	5/5	4/5	3/5	4/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	100.00	94.48	88.89	94.44	55.56	66.67	72.22

4. การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว (ตารางที่ 8) พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากมีจำนวน 3 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 78.57) วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 71.43) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 71.43) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลางจำนวน 3 แหล่ง คือ หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 57.14) น้ำตกละออรุ่ง (ร้อยละ 57.14) และหาดแหมแหม (ร้อยละ 50.00) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อยมีเพียงแหล่งเดียว คือ หาดตะโละกาโปร์ (ร้อยละ 35.71)

ตารางที่ 8 การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติ น้ำตกทรายขาว	วนอุทยาน ตกรัง	น้ำตกคลอง รุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าว มะนาว-เขาดินหยง	หาดตะโล๊ะ กาโปร์	หาดแม่ แซ	หาดนรา ทัศน์
ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว							
1. ความสวยงามและความหลากหลาย	5/5	5/5	5/5	4/5	2/5	4/5	4/5
2. ทรัพยากรธรรมชาติ	5/5	4/5	2/5	5/5	2/5	2/5	3/5
3. ทางวัฒนธรรม	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	78.57	71.43	57.14	71.43	35.71	50.00	57.14

5. การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

ผลการประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว (ตารางที่ 9) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากมีจำนวน 2 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 69.23) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง (ร้อยละ 69.23) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลางคือ หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 61.54) และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อยมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยว 3 แหล่ง ซึ่งมีผลคะแนนศักยภาพเท่ากัน คือ วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 46.15) น้ำตกคลองรุ่ง (ร้อยละ 46.15) หาดตะโล๊ะกาโปร์ (ร้อยละ 46.15) และหาดแม่แซ (ร้อยละ 23.08)

ตารางที่ 9 การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติ น้ำตกทรายขาว	วนอุทยาน ธารโต	น้ำตกคลอง รุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าว มะนาว-เขาดินหยง	หาดตะโล๊ะ กาโปร์	หาดแม่ แซ	หาดนรา ทัศน์
ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว							
1. ความปลอดภัยในการเดินทาง	3/4	2/4	2/4	3/4	3/4	1/4	3/4
2. การดูแล การรักษาความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่	3/5	2/5	2/5	3/5	1/5	1/5	2/5
3. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	3/4	2/4	2/4	3/4	2/4	1/4	3/4
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	69.23	46.15	46.15	69.23	46.15	23.08	61.54

6. การประเมินศักยภาพด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น

ผลการประเมินศักยภาพด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น (ตารางที่ 10) พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลางจำนวน 4 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 57.89) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง (ร้อยละ 57.89) หาดนราทัศน์และวนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 52.64) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อยมีจำนวน 3 แหล่ง คือ น้ำตกคลองรุ่ง (ร้อยละ 47.37) หาดตะโล๊ะกาโปร์ (ร้อยละ 47.37) และหาดแม่แซ (ร้อยละ 31.59)

ตารางที่ 10 การประเมินศักยภาพด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติ น้ำตกทรายขาว	วนอุทยานน้ำตก ธารโต	น้ำตกละออรุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าว มะนาว-หาดตันหยก	หาดตะโล๊ะกาโปร์	หาดแสม	หาดนราทัศน์
ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น							
1. การตอบรับนักท่องเที่ยว	4/5	3/5	3/5	4/5	3/5	3/5	3/5
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	2/5	2/5	1/5	2/5	1/5	1/5	2/5
3. การรักษาเอกลักษณ์ของคนในชุมชน	3/5	3/5	3/5	3/5	3/5	1/5	3/5
4. การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยว	2/4	2/4	2/4	2/4	2/4	1/5	2/4
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	57.89	52.64	47.36	57.89	43.37	31.59	52.64

7. การประเมินศักยภาพด้านการจัดการจัดการเชิงนิเวศ

จากการประเมินศักยภาพด้านการจัดการจัดการเชิงนิเวศ (ตารางที่ 11) พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุดมีเพียงแหล่งเดียว คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 86.67) ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก คือ อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-หาดตันหยก (ร้อยละ 66.67) และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อยจำนวน 5 แหล่ง คือ วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 46.67) น้ำตกละออรุ่ง (ร้อยละ 40.00) หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 33.33) และหาดตะโล๊ะกาโปร์ (ร้อยละ 20.00) และหาดแสมมีศักยภาพ (ร้อยละ 20.00)

ตารางที่ 11 การประเมินศักยภาพด้านการจัดการเชิงนิเวศ

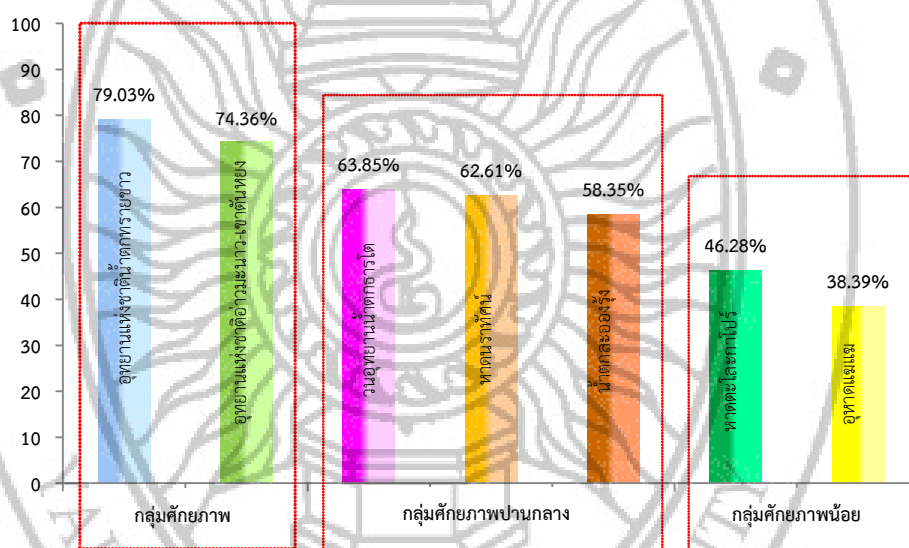
เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติ น้ำตกทรายขาว	วนอุทยานน้ำตก ธารโต	น้ำตกละออรุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าว มะนาว-หาดตันหยก	หาดตะโล๊ะกาโปร์	หาดแสม	หาดนราทัศน์
ด้านการจัดการเชิงนิเวศ							
1. การให้การศึกษา	4/5	1/5	1/5	3/5	1/5	1/5	1/5
2. การรักษาสิ่งแวดล้อม	5/5	3/5	2/5	4/5	1/5	1/5	2/5
3. องค์การในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4/5	3/5	3/5	3/5	1/5	1/5	2/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	86.67	46.67	40.00	66.67	20.00	20.00	33.33

จากผลการประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมดจำนวน 7 แหล่ง ซึ่งประเมินในประเด็นหลัก 7 ด้าน เมื่อพิจารณาค่าร้อยละศักยภาพรวมของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยสามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพออกเป็น 3 กลุ่ม (ภาพที่ 17) ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพมาก (ได้คะแนนร้อยละ 66-80) พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 2 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 79.03) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 74.36)

2. แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง (ได้คะแนนร้อยละ 50-65) พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 3 แหล่ง คือ วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 63.85) หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 62.61) และน้ำตกละออรุ่ง (ร้อยละ 58.35)

3. แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพน้อย (ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50) พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 2 แหล่ง คือ หาดตะโละกาโปร์ (ร้อยละ 46.28) และหาดแหมแหม (ร้อยละ 38.39)

ภาพที่ 17 ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.2 ความต้องการและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผู้วิจัยได้สำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวในแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีระดับศักยภาพมาก (ตั้งแต่ร้อยละ 65 ขึ้นไป) คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแห่งเป็นไปตามเกณฑ์ในการศึกษา และมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจำนวนมากและต่อเนื่องจึงมีโอกาและความคุ้มค่าในการพัฒนาศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป มีผลการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

จากผลการสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 322 คน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56.52) และเพศหญิง (ร้อยละ 43.48) มีอายุระหว่าง 15-25 ปี (ร้อยละ 52.24) เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มนักเรียน/นักศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 50.93) ซึ่งส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 58.07) และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปัตตานีมากที่สุด (ร้อยละ 52.80) โดยเดินทางมาเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก (ร้อยละ 85.40) และเคยได้ยินรู้จักหรือได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่งมาก่อนจากคนแนะนำมากที่สุด (ร้อยละ 68.32) ไม่นิยมพักค้างคืน แต่จะใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งประมาณ 2-3 ชั่วโมง (ร้อยละ 57.14) ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวประมาณ 200 บาท (ร้อยละ 53.73) ซึ่งการเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้รถส่วนตัว (ร้อยละ 68.32) โดยจะนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนๆ มากที่สุด (ร้อยละ 59.62)

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว (ภาพที่ 18) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ร้อยละ 57.45) รองลงมา คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง (ร้อยละ 35.41) มีความรู้ความเข้าใจระดับดี (1.55) และมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย (5.59)

3. การสำรวจความต้องการและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

ผลการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง มีผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มป้ายชี้ทางที่มองเห็นชัดเจนตั้งแต่ถนนสายหลักจนถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยควรบอกชื่อแหล่งทิศทาง และระยะทางที่ใช้ในการเดินทาง และอยากให้แหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้มียานพาหนะรับจ้างที่รับส่งนักท่องเที่ยวจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง โดยไม่ต้องต่อรถเป็นทอดๆ ทำให้ไม่สะดวกและใช้เวลารอรถค่อนข้างนานจนทำให้ใช้เวลาในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้น้อยลง

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 ที่จำเป็นให้เพียงพอับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ม้านั่ง ศาลาที่พัก บริเวณที่ว่างสำหรับพักผ่อน ห้องน้ำ ห้องสุขา และ

ห้องละหมาด ซึ่งยังมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอและไม่มีความแข็งแรงคงทน รวมถึงการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะห้องน้ำและห้องสุขา และห้องน้ำ ห้องสุขาที่ชำรุดเสียหายต้องดูแลซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ตลอดเวลา ควรเพิ่มจำนวนของร้านค้า ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม และร้านของระลึกที่ดำเนินการโดยคนท้องถิ่นเป็นเจ้าของ และร้านของที่ระลึกควรมีสินค้าที่เกี่ยวข้องหรือสื่อความหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง ตลอดจนส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้นำผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นมาจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว และส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นชาวมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงควรจัดให้มีร้านอาหารของอิสลามที่มีฮาลาลเพิ่มขึ้น และจากการสังเกตนักท่องเที่ยวยังพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แห่ง ไม่มีโทรศัพท์สาธารณะจึงควรจัดหรือเพิ่มโทรศัพท์สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งควรเพิ่มกิจกรรมด้านนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติ และความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ควรรักษาสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศวัฒนธรรมดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ และควรมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับประจำถิ่นของท้องถิ่นนั้นๆ และติดป้ายบ่งบอกชื่อพืชพรรณ โดยจัดตกแต่งให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีทัศนียภาพที่สวยงามและโดดเด่นมากยิ่งขึ้น โดยอาจจัดทำป้ายสื่อความหมาย 3 ภาษา ได้แก่ อังกฤษ ไทย และมลายู ทั้งในเขตแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางระหว่างการเดินทางเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาเซียน

4. ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ควรรักษาความสวยงามและความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว และดูแลรักษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ท้องถิ่นไว้ และช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว

5. ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ควรเพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว เช่น จุดตรวจรถเข้า-ออก และมีเจ้าหน้าที่ตรวจรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึงทุกจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจและรู้สึกปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และควรเพิ่มจุดตรวจความปลอดภัยระหว่างเส้นทางไป-กลับ แหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น

6. ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นควรต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยอัธยาศัยที่ดี ยิ้มแย้ม และสามารถให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้ ตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มาจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นควบคู่ไปกับการพัฒนาของภาครัฐ และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยว

7. ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่หรือวิทยากร และมีป้ายสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและจัดทำเอกสารให้ความรู้ เช่น แผ่นพับ หรือคู่มือการท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง ไม่บิดเบือนจากสภาพความเป็นจริง ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น

ควรมีการดูแลให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎ ระเบียบในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว อย่างเคร่งครัด ควรมีการดูแลความสะอาดบริเวณรอบๆ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และควรเข้มงวดในเรื่อง การทิ้งขยะ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีการนำอาหารมารับประทานมักทิ้งเศษอาหารลงพื้น ทำให้มี แมลงวันและเป็นที่แหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันจัดตั้ง กลุ่มหรือองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือของคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในด้านต่างๆ เช่น ความสะอาดในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม คุณค่า ความสำคัญ และการตอบรับของคนในท้องถิ่น

4. แนวโน้มการกลับมาท่องเที่ยว

ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวโน้มการกลับมาท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะกลับมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยาน แห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยงอีกครั้ง (ร้อยละ 78.26) เนื่องจากประทับใจในความเป็นธรรมชาติ และเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว เช่น น้ำตกมีความสวยงาม หาดทรายขาว น้ำทะเลสีคราม บรรยากาศร่มรื่นและเงียบสงบ ธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การศึกษาเรียนรู้ เป็นแหล่ง พักผ่อนหย่อนใจและทำกิจกรรมนันทนาการ และอยู่ใกล้บ้านและสะดวกต่อการเดินทาง ในขณะที่มี นักท่องเที่ยวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ที่ไม่กลับมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว (ร้อยละ 21.74) เท่านั้น เพราะไม่มั่นใจในความปลอดภัยระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เสนอความคิด เห็นให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยให้คงความเป็นธรรมชาติไว้ ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาด สงบ ร่มรื่น และมีความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวตั้งแต่ต้น ทางจนถึงปลายทาง และยังพบว่านักท่องเที่ยวรู้จักหรือเคยได้ยินชื่อมักเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันทั่วไปหรือตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งที่มาท่องเที่ยว

4.3 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาตาม ศักยภาพและความสามารถในการรองรับของแหล่งควบคู่กับการจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยยึดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามหลักการและปรัชญาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างเคร่งครัด โดยจะต้องรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ให้คงอยู่ เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
2. การวางแผน การพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยวต้องนำไปสู่การพัฒนาที่ ยั่งยืนของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวและความยั่งยืนของท้องถิ่น
3. การให้การศึกษาและการสื่อความหมายจำเป็นและต้องมีการดำเนินการให้เกิดขึ้น โดยเร็วและต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ เพลิดเพลิน และสร้างจิตสำนึกให้ ตระหนักคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมของแหล่งมากกว่าความ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น

4. ต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ห่วงแหน รู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และเกิดจิตสำนึกต่อการรักษาทรัพยากรและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
5. คนในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะต้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรมและยั่งยืน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยจะนำแบบสอบถามไปสอบถามนักท่องเที่ยวที่ได้คะแนนศักยภาพอยู่ในระดับมาก (ตั้งแต่ร้อยละ 65 ขึ้นไป) สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

1. การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 7 แหล่ง ตามประเด็นที่ศึกษา 7 ด้าน สรุปผลได้ดังนี้

1) การประเมินศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง

แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้คะแนนศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงมากที่สุด มีจำนวน 3 แหล่ง คือ หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 94.74) อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 84.21) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขตนันยาง (ร้อยละ 84.21)

2) การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพมาก จำนวน 3 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 76.67) อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขตนันยาง (ร้อยละ 76.67) และหาดนราทัศน์

3) การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพมากที่สุด มีจำนวน 4 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 100.00) อุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 94.48) อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขตนันยาง (ร้อยละ 94.44) และน้ำตกละออวัง (ร้อยละ 88.89) ส่วนแหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพมาก มีจำนวน 2 แหล่ง คือ หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 72.22) และหาดแหม (ร้อยละ 66.67)

4) การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว แหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพมาก มีจำนวน 3 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 78.57) วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 71.43) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 71.43)

5) การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้คะแนนศักยภาพมากด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว มีจำนวน 2 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 69.23) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 69.23)

6) การประเมินศักยภาพด้านการต้อนรับของประชาชนในท้องถิ่น

การประเมินศักยภาพด้านการต้อนรับของประชาชนในท้องถิ่น มีแหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพปานกลาง จำนวน 4 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 57.89) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 57.89) หาดนราทัศน์และวนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 52.64)

7) การประเมินศักยภาพด้านการจัดการจัดการเชิงนิเวศ

จากการประเมินศักยภาพด้านการจัดการเชิงนิเวศ มีแหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพอยู่มากที่สุดมีเพียงแหล่งเดียว คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 86.67) และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนศักยภาพมาก คือ อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 66.67)

โดยจากการประเมินศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมดจำนวน 7 แหล่ง ตามประเด็นศักยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน สามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพมาก คือ แหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพร้อยละ 66-80 มีจำนวน 2 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว (ร้อยละ 79.03) และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง (ร้อยละ 74.36)

2. แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพปานกลาง คือ แหล่งที่ได้คะแนนศักยภาพร้อยละ 50-65 มีจำนวน 3 แหล่ง คือ วนอุทยานน้ำตกธารโต (ร้อยละ 63.85) หาดนราทัศน์ (ร้อยละ 62.61) และน้ำตกละออวัง (ร้อยละ 58.35)

3. แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพน้อย คือ แหล่งที่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 มีจำนวน 2 แหล่ง คือ หาดตะโละกาโปร์ (ร้อยละ 46.28) และหาดแหมแหม (ร้อยละ 38.39)

2. ความต้องการและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำหรับการสอบถามนักท่องเที่ยวในแหล่งที่มีคะแนนศักยภาพมากตั้งแต่ร้อยละ 65 ขึ้นไป (จำนวน 2 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง) โดยสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 322 คน สรุปผลได้ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แหล่ง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56.52) มีอายุระหว่าง 15-25 ปี (ร้อยละ 52.24) ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 50.93) กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 58.07) และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดปัตตานี (ร้อยละ 52.80) เดินทางมาเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก (ร้อยละ 85.40) และเคยได้ยินรู้จักแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แหล่งมาก่อน จากคนแนะนำ (ร้อยละ 68.32) ไม่นิยมพักค้างคืน โดยจะใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวประมาณ 2-3 ชั่วโมง (ร้อยละ 57.14) และจะใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวประมาณ 200 บาท (ร้อยละ 53.73) การเดินทางมาท่องเที่ยวมักใช้รถส่วนตัว (ร้อยละ 68.32) และนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวกลุ่มเพื่อนๆ (ร้อยละ 59.62)

2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ร้อยละ 57.45) รองลงมา คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง (ร้อยละ 35.41)

3) การสำรวจความต้องการและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวน 322 คน ในแหล่งที่มีคะแนนศักยภาพมากตั้งแต่ร้อยละ 65 ขึ้นไป คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาตันหยง สามารถสรุปผลดังนี้

1. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มป้ายชี้ทางที่มองเห็นชัดเจนตั้งแต่ถนนสายหลักจนถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยควรบอกชื่อแหล่ง ทิศทาง และระยะทางที่ใช้ในการเดินทาง และอยากให้แหล่งท่องเที่ยวควรจัดให้มียานพาหนะรับจ้างที่รับส่งนักท่องเที่ยวจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคต่างๆ ที่จำเป็นให้เพียงพอและมีความแข็งแรงคงทน เช่น ม้านั่ง ศาลาที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขา และห้องละหมาด มีการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะห้องน้ำและห้องสุขา-ห้องน้ำ มีการดูแลซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ตลอดเวลา และควรเพิ่มจำนวนของร้านค้า ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม และร้านของระลึกที่ดำเนินการโดยคนท้องถิ่นเป็นเจ้าของ ตลอดจนส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้นำผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นมาจำหน่ายในแหล่งและเพิ่มร้านอาหารของอิสลามที่มีฮาลาลเพิ่มขึ้น ควรจัดหรือเพิ่มโทรศัพท์สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวให้ทั่วถึง และควรเพิ่มกิจกรรมด้านนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างสิ่งดึงดูดใจ

ให้กับนักท่องเที่ยว แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติ และความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ควรรักษาสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศวัฒนธรรมดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ และควรมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับประจำถิ่นของท้องถิ่นนั้นๆ และติดป้ายบ่งบอกชื่อพืชพรรณ โดยอาจจัดทำป้ายสื่อความหมาย 3 ภาษา ได้แก่ อังกฤษ ไทย และมลายู ทั้งในเขตแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางระหว่างการเดินทางเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาเซียน

4. ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ควรรักษาความสวยงามและความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว และดูแลรักษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ท้องถิ่นไว้ และช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว

5. ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว ควรเพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัยระหว่างเส้นทางไป-กลับ และในแหล่งท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ตรวจรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึงทุกจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจและรู้สึกปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

6. ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นควรต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยอัธยาศัยที่ดี ยิ้มแย้ม สามารถให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวได้ ตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่ง เพื่อจะให้เกิดการพัฒนาจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นควบคู่ไปกับการพัฒนาของภาครัฐ และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยว

7. ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่หรือวิทยากร และมีป้ายสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและจัดทำเอกสารให้ความรู้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง ไม่บิดเบือนจากสภาพความเป็นจริง ช่วยให้นักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น ควรมีการดูแลให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎ ระเบียบในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด ควรมีการดูแลความสะอาดบริเวณรอบๆ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรของคนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่างๆ ด้าน

4) แนวโน้มการกลับมาท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีแนวโน้มกลับมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยงอีก (ร้อยละ 78.26) เนื่องจากประทับใจในความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว เช่น น้ำตกมีความสวยงาม หาดทรายขาว น้ำทะเลสีคราม บรรยากาศร่มรื่นและเงียบสงบ ธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเรียนรู้ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและทำกิจกรรมนันทนาการ และอยู่ใกล้บ้านและสะดวกต่อการเดินทาง และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เสนอความคิดเห็นให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยให้คงความเป็นธรรมชาติไว้ ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาด สงบ ร่มรื่น และมีความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรพัฒนาตาม ศักยภาพและความสามารถในการรองรับของแหล่งควบคู่กับการจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยยึดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามหลักการและปรัชญาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างเคร่งครัด โดยจะต้องรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ให้คงอยู่ เพื่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
2. การวางแผน การพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยวต้องนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวและความยั่งยืนของท้องถิ่น
3. การให้การศึกษาและการสื่อความหมายจำเป็นและต้องมีการดำเนินการให้เกิดขึ้น โดยเร็วและต่อเนื่อง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ เพลิดเพลิน และสร้างจิตสำนึกให้ตระหนักคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมของแหล่งมากกว่าความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น
4. ต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ห่วงแหน รู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และเกิดจิตสำนึกต่อการรักษาทรัพยากรและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
5. คนในท้องถิ่นส่วนใหญ่จะต้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรมและยั่งยืน

5.2 อภิปรายผล

4.1 การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 7 แหล่ง กลุ่มที่มีศักยภาพมาก สามารถอธิบายผลตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1. การประเมินศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึง

จากการประเมินด้านความสะดวกในการเข้าถึง มีแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 66-80 มีจำนวน 2 แหล่งคือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาวและอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง แหล่งท่องเที่ยวทั้งสองแหล่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักทั่วไป และนักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และมีการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการบริหารจัดการและพัฒนาด้านความสะดวกในการเข้าถึงได้ค่อนข้างดี เช่น มีโครงสร้างถนนจากถนนสายหลักไปสู่แหล่งมีสภาพค่อนข้างดี เป็นถนนลาดยางตลอดสาย มีระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่ง 1-7 กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางที่สามารถใช้ยานพาหนะ เช่น รถบัส รถยนต์ และรถจักรยานยนต์สามารถเข้าถึงแหล่ง มีป้ายชี้ทางจากถนนสายหลักเข้าสู่แหล่ง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวกและเดินทางไปถึงแหล่งอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาย เลี้ยงพรพรรณ (2547) ศักยภาพของแหล่งทรัพยากร

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในบริเวณทะเลสาบสงขลา พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนศักยภาพอยู่ในระดับมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพถนน มียานพาหนะเข้าถึงแหล่ง มีระยะทางที่ไม่ไกลจากถนนสายหลัก และมีป้ายชี้ทางตลอดเส้นทางจนถึงแหล่งท่องเที่ยว และ กฤษณ์ โคตรสมบัติ (2553) ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่ง สามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพถนนที่ดี มีความสะดวกต่อการใช้นยานพาหนะในการเดินทางและมีป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งอย่างทั่วถึงส่งผลให้มีคะแนนด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนปานกลางร้อยละ 50-65 คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกธารโต น้ำตกละอองรุ่งและหาดนราทัศน์ ถึงแม้ว่าจะมีสภาพถนนลาดยางเข้าถึงแหล่ง แต่ยานพาหนะที่เข้าไม่ถึงแหล่งได้ส่วนใหญ่จะเป็นรถยนต์ 4 ล้อ แต่รถบัสที่ขนส่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากหรือเป็นหมู่คณะไม่สามารถเข้าถึงแหล่งได้ ประกอบกับมีป้ายชี้ทางหรือมีป้ายชี้ทางไม่เพียงพอ จึงทำให้ได้คะแนนประเมินศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง และแหล่งที่ได้คะแนนน้อยหรือน้อยกว่าร้อยละ 50 คือ หาดตะลิวะสมิแล และหาดแหม เนื่องจากได้รับคะแนนในด้านนี้น้อยจากประเด็นของระยะทางในการเข้าถึงแหล่งที่อยู่ห่างไกลจากถนนสายหลักมากกว่า 10 กิโลเมตรและมีป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งน้อยมากป้ายมีการสื่อความหมายที่ไม่สมบูรณ์ เช่น บอกข้อมูลชื่อแหล่ง ทิศทาง ระยะทางไม่ครบถ้วนและไม่ต่อเนื่องตลอดเส้นทางจึงไม่สามารถชี้ทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ ส่งผลให้ได้คะแนนประเมินศักยภาพด้านนี้ต่ำ

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง หรือมีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย เช่น มีสภาพถนนที่ดี มียานพาหนะเข้าถึงแหล่ง มีระยะทางที่ไม่ไกลจากถนนสายหลัก มีป้ายชี้ทางสื่อความหมายในการบอกเส้นทางเข้าสู่แหล่งที่มีความชัดเจน คงทนถาวร และมีจำนวนที่เพียงพอตลอดเส้นทาง ย่อมทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีศักยภาพด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งอยู่ในระดับมาก แต่ในขณะเดียวกันแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย อาจสะท้อนให้เห็นว่าอาจมีสาเหตุหรือข้อบกพร่องในการบริหารจัดการด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่ง เช่น ถนนทางเข้าแหล่งมีสภาพไม่ดี แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ห่างไกลจากถนนสายหลัก มีป้ายชี้ทางไม่เพียงพอ เป็นต้น ซึ่งตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนมักมีความมุ่งหวังแต่สิ่งที่ดีๆ เมื่อได้เดินทางไปเที่ยวชมได้สัมผัสย่อมเกิดความพึงพอใจที่ดีตามมา ส่งผลทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นได้รับคะแนนศักยภาพมาก แต่หากมิได้เป็นไปตามความมุ่งหวังได้พบได้เห็นได้สัมผัสในสิ่งที่ไม่เอื้อให้เกิดความสะดวกมากนัก ย่อมเกิดความพึงพอใจลดน้อยลง ย่อมส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นได้รับคะแนนศักยภาพลดน้อยลงเช่นกัน

4.2 การประเมินศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากร้อยละ 66-80 มีจำนวน 3 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง และหาดนราทัศน์ จากผลดังกล่าวจะเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่ง เป็นแหล่งที่มีชื่อเสียงและนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวจำนวนมากและต่อเนื่องและมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบที่ชัดเจนจะได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งมากและเพียงพอ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง มีจำนวน 3 แหล่ง

เช่นเดียวกัน คือ หาดตะโละกะโปร์ วนอุทยานน้ำตกธาร และน้ำตกละอองรุ้ง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่ง ถึงแม้ว่าทั้ง 3 แห่งจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวแล้วแต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 แห่งได้รับคะแนนในด้านนี้น้อยจากเกณฑ์ประเมินย่อยเกี่ยวกับร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และทั้งสามแห่งไม่มีร้านของที่ระลึก และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพน้อย คือ หาดแห่ เนื่องจากได้คะแนนน้อยทุกเกณฑ์ย่อยของการประเมินในด้านนี้ เพราะแหล่งดังกล่าวไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ขาดหน่วยงานดูแลและรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการสำรวจพบว่า แหล่งดังกล่าวมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวน้อยมากจึงทำให้ไม่มีการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไม่มีน้ำจืด ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ มีภาชนะรองรับขยะน้อยและห่างจากจุดที่ท่องเที่ยว ไม่มีสถานที่พักผ่อนและที่พักผ่อน ไม่มีร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านของที่ระลึกในแหล่งไว้บริการนักท่องเที่ยว และมีห้องน้ำ-ห้องสุขา ที่ไม่ได้รับการดูแลและชำระดูแลรักษา สอดคล้องกับการศึกษาของ ดโนยา ตั้งอุทัยสุข (2552) ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่ยังได้รับการพัฒนาได้ไม่ดีเท่าที่ควรและไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มักมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอในการบริการนักท่องเที่ยว และจะส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวน้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาในด้านความสะดวกในแหล่ง ซึ่งองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมักเป็นองค์ประกอบแรกๆ ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้ตัดสินใจในการเลือกเดินทางไปท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไปและมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และจากผลการประเมินในทุกแหล่งควรพัฒนาร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า และร้านของที่ระลึกให้มีขึ้นในแหล่งหรือบริเวณข้างเคียงตามความเหมาะสม แต่ควรเป็นร้านของคนในท้องถิ่นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือสินค้าจากท้องถิ่น และควรเป็นร้านที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อคนส่วนใหญ่ของท้องถิ่น และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องสร้างให้กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ และไม่สร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

3. การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่ามีเพียงด้านนี้เท่านั้นที่ได้รับคะแนนศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 80 ขึ้นไปมีจำนวน 4 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว วนอุทยานน้ำตกธารโต อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง และน้ำตกละอองรุ้ง จะเห็นได้ว่าแหล่งที่มีคะแนนสูงทุกแห่งมีที่ตั้งอยู่ในลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนินเขามีพืชพรรณปกคลุมร่มรื่นจึงมีความโดดเด่นและคงสภาพความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ และไร่ผลาหาร ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนเมือง และยังเป็นพื้นที่รับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช จึงทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ส่งผลให้ทั้ง 4 แห่งได้รับคะแนนศักยภาพในด้านนี้สูง สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศณา เกื้อแสง และคณะ (2555) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตั้งอยู่บนเทือกเขาส่วนใหญ่มักเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีสภาพอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติค่อนข้างสูง และมักเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้

นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและเกิดความพึงพอใจ แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนศักยภาพอยู่ในระดับมาก คือ หาดนราทัศน์ และหาดแหลมแทะ ทั้ง 2 แหล่งจะเป็นทะเลที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ระบบนิเวศ และไร้มลภาวะเช่นกัน แต่ทั้ง 2 แหล่งจะมีความแตกต่างกันที่จำนวนนักท่องเที่ยว โดยหาดนราทัศน์จะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปท่องเที่ยว แต่ยังสามารถคงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและไม่ถูกปรับเปลี่ยนจากธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบยังมีการบริหารและจัดการด้านสภาพแวดล้อมได้ดี ส่วนหาดแหลมแทะซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยรู้จักและเดินทางมาเที่ยวน้อยกลับยังคงสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ระบบนิเวศ มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างหาดตะโล๊ะกาโปร์ ซึ่งได้รับคะแนนศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เพราะมีจุดด้อยในเรื่องสภาพทางธรรมชาติและสภาพทางวัฒนธรรม เนื่องจากถูกรบกวนหรือถูกปรับเปลี่ยนไปจากธรรมชาติ และอยู่ในแหล่งชุมชน ทำให้สภาพธรรมชาติถูกตัดแปลงจากคนในชุมชนและถูกปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อรองรับการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น เช่น บริเวณพื้นที่โดยรอบมีบ้านเรือนร้านค้า ร้านอาหารเกิดขึ้นมากขึ้น จึงทำให้แหล่งดังกล่าวได้รับคะแนนศักยภาพแค่ระดับปานกลาง

จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ระบบนิเวศ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นความต้องการใช้ประโยชน์มากจนเกินไปจะทำให้มีการทำลายสภาพทางธรรมชาติค่อนข้างมาก

4. การประเมินศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนศักยภาพด้านนี้มากร้อยละ 66-80 มีจำนวน 3 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว วนอุทยานน้ำตกธารโต และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าแหล่งที่มีความสวยงามและความหลากหลาย มีทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ มีความสำคัญทางวัฒนธรรมเป็นแหล่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์และดูแลจากหน่วยงาน คือ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยยึดหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเคร่งครัด สามารถทำให้แหล่งท่องเที่ยวยังคงความสวยงามและความหลากหลายมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นอุทยานแห่งชาติและวนอุทยานจะได้คะแนนด้านนี้ค่อนข้างสูง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนศักยภาพปานกลาง มีจำนวน 3 แหล่ง คือ หาดนราทัศน์ น้ำตกละออกรุง และหาดแหลมแทะ ซึ่งยังคงความสวยงาม ความหลากหลาย ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรได้ในระดับหนึ่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนศักยภาพน้อยมีเพียงแหล่งเดียว คือ หาดตะโล๊ะกาโปร์ เนื่องจากมีคะแนนความสวยงาม ความหลากหลาย ความอุดมสมบูรณ์ และวัฒนธรรมค่อนข้างน้อย เพราะสภาพแวดล้อมภายในแหล่งได้รับผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ จึงทำให้ได้คะแนนด้านนี้น้อย จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าศักยภาพที่กล่าวมานั้นเป็นเรื่องของควมมีคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว กล่าวคือ การที่ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ มีความสวยงาม มีความ

หลากหลาย มีลักษณะเฉพาะตัว มีความเป็นเอกลักษณ์ย่อมเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชีรพัฒน์ ตื้อตัน (2546) และ วิภา ศรีระทุ (2551) กล่าวถึงธรรมชาติกับความเกี่ยวข้องของแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นั้นๆ เป็นศักยภาพที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติแต่ มิใช่เป็นการดำเนินการหรือปลูกสร้างเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยว

จากการสังเกตพบว่าในด้านนี้ทุกแหล่งท่องเที่ยวมีจุดด้อยหรือได้รับคะแนนศักยภาพด้านคุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรมน้อย สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นรักษาวรรณกรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนไว้ได้น้อย ส่วนใหญ่จะปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยและตามบริบทของสังคม ดังนั้นควรปลูกฝังให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับการพัฒนาหรือการเจริญเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวไม่แปรเปลี่ยนหรือเอนเอียงไปตามยุคตามสมัย

5. การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งที่ได้รับคะแนนศักยภาพมาก มีจำนวน 2 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 2 แหล่ง เป็นอุทยานแห่งชาติทำให้มีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและนักท่องเที่ยวมีความมั่นใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่าแหล่งอื่นๆ แม้ว่าทั้ง 2 แหล่งจะมีมาตรการการรักษาความปลอดภัยในการเดินทาง เช่น มีจุดตรวจ มีการดูแลการรักษาความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ และความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังคงมีการรักษาความปลอดภัยไม่ทั่วถึง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนศักยภาพปานกลาง คือ หาดนราทัศน์ มีการรักษาความปลอดภัยแต่ยังไม่ทั่วถึงเช่นเดียวกัน แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับคะแนนศักยภาพน้อย มีจำนวนแหล่งท่องเที่ยว 3 แหล่ง คือ วนอุทยานน้ำตกธารโต น้ำตกละออรุ่ง หาดตะโละกาโปร์ และหาดแฉะ จะเห็นได้ว่าทุกแหล่งมีที่ตั้งอยู่ไกลจากถนนสายหลัก และเส้นทางที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ค่อยมีรถวิ่งผ่าน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่มั่นใจในความปลอดภัยส่งผลให้ได้รับคะแนนในด้านนี้น้อย

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวเป็นด้านที่ได้รับคะแนนศักยภาพน้อยกว่าด้านอื่น น่าจะมีสาเหตุหลักมาจากการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่และพื้นที่อื่นๆ ไม่มีความมั่นใจในความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้จึงมีส่วนอย่างมากที่ทำให้ได้รับคะแนนในด้านนี้น้อย ปัจจัยด้านความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีผลอย่างมากต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุปผา วงศ์พันธุ์ทา (2544) ที่กล่าวว่า ความปลอดภัยเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ สูงดังนั้นในทุกแหล่งจึงควรจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยตั้งแต่การเดินทางจากเส้นทางสายหลักจนถึงแหล่งท่องเที่ยว และภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึง เช่น มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มีจุดรับแจ้งเหตุ มีกริ่งหรือสัญญาณเตือนภัยหรือขอความช่วยเหลือ มีป้ายเตือนจุดอันตราย และมีมาตรการควบคุมความสงบเรียบร้อยในแหล่งอย่างเคร่งครัดและทั่วถึง หากมีการวางมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึงย่อมทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาในแหล่งท่องเที่ยวมาก

ยิ่งขึ้น และนักท่องเที่ยวต่างถิ่นมีความมั่นใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 3 จังหวัด มากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน

6. การประเมินศักยภาพด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ามีเพียงด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่นเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวใดได้คะแนนอยู่ในศักยภาพมาก มีค่าศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง และน้อยเท่านั้น โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ได้คะแนนศักยภาพปานกลาง มีจำนวน 4 แหล่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว และอุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง หาดนราทัศน์และวนอุทยานน้ำตกธารโต แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพน้อย มีจำนวน 3 แหล่ง คือ น้ำตกละออรุ่ง หาดตะโละกาโปร์ และหาดแหลมแซ ในทุกแหล่งควรพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจและให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพราะประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนยังไม่ทราบว่าในท้องถิ่นหรือในชุมชนของตนมีแหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อชุมชนอย่างไร และเมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาตนต้องปฏิบัติตนหรือควรจะมีบทบาทอย่างไรจึงจะเหมาะสม และการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ และวางแผนทุกแหล่งค่อนข้างน้อย ควรที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าใจและตระหนักเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งมากขึ้น การรักษาเอกลักษณ์ของคนในชุมชน คนในท้องถิ่นมีการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนในทุกแหล่งค่อนข้างน้อย ควรทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการรักษาเอกลักษณ์ของคนในชุมชน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนประเด็นของการได้รับผลประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่ง ในทุกแหล่งควรทำให้คนส่วนใหญ่ของชุมชนได้รับประโยชน์หรือมีรายได้จากกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจำหน่ายสินค้า อาหาร และเครื่องดื่มท้องถิ่น การขายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมัคคุเทศก์ เป็นต้น

7. การประเมินศักยภาพด้านการจัดการจัดการเชิงนิเวศ

มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเพียงแหล่งเดียว คือ อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว ส่วนแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก คือ อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดันหยง แหล่งที่มีศักยภาพด้านนี้สูงจะเป็นแหล่งที่มีหน่วยงานราชการที่มีความรู้ด้านการจัดการรับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง จึงทำให้ได้คะแนนด้านนี้สูงกว่าแหล่งอื่นๆ และแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพน้อยจำนวน 5 แหล่ง คือ วนอุทยานน้ำตกธารโต น้ำตกละออรุ่ง หาดนราทัศน์ และหาดตะโละกาโปร์ และหาดแหลมแซ จะเห็นได้ว่าทุกแหล่งได้คะแนนศักยภาพน้อยในทุกประเด็น คือ การให้การศึกษาในหลายแหล่งยังไม่มีการศึกษา หรือการสื่อความหมายใดๆ ต่อนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงควรจัดให้มีการให้การศึกษา ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรนำชม มีป้ายความรู้ นิทรรศการ คู่มือการท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนในแหล่งที่มีการให้การศึกษาบ้างแล้ว ควรจัดให้มีเพิ่มหลากหลายรูปแบบ และให้กระจายทั่วแหล่ง โดยให้คำนึงถึงการให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เป็นหลัก

การรักษาสิ่งแวดล้อมในทุกแหล่งควรเพิ่มการดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของแหล่งให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ มีมาตรการป้องกันหรือลดมลภาวะที่จะเกิดกับแหล่ง และหลีกเลี่ยงการพัฒนาทางด้านวัตถุที่เป็นการทำลายสภาพธรรมชาติ โดยในการพัฒนาจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยว และยึดหลักการและแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเคร่งครัด

ส่วนของประเด็นองค์กรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากผลการศึกษาไม่พบว่ามีองค์กรที่เกิดจากร่วมมือกันของคนในท้องถิ่นเข้ามาช่วยจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่ง มีแต่หน่วยราชการซึ่งต้องรับผิดชอบงานในแหล่ง จึงควรสนับสนุนหรือดำเนินการให้มีองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือของคนในท้องถิ่นเข้ามาช่วยจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในแต่ละแหล่ง ซึ่งองค์กรนี้อาจอยู่ในรูปของกลุ่ม ชมรม และเครือข่ายโครงการท่องเที่ยวเชิง เป็นต้น ดังนั้นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งรีบดำเนินการสร้างความเข้าใจกับคนในท้องถิ่น หรือประสานขอความสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันการศึกษา เพื่อให้เข้ามาช่วยดำเนินการในด้านนี้

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านอื่นเพิ่มเติม เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการเสนอแนวทางและทำให้เกิดการเชื่อมโยงหรือเกิดเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่
2. ควรศึกษาศักยภาพของหน่วยงาน หรือองค์กรในท้องถิ่นที่มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. ควรศึกษาหรือกำหนดรูปแบบและสร้างสื่อที่เหมาะสมต่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเดินทางมาในพื้นที่มากขึ้น
4. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก และปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างมาก ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความวิตกกังวลและไม่กล้าที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2555). แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2555-2559. <http://www.tourism.go.th/> สืบค้น 11 สิงหาคม 2555. (ออนไลน์).
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. <http://www.mots.go.th/> สืบค้น 8 สิงหาคม 2555. (ออนไลน์).
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). วาระแห่งชาติว่าด้วยการท่องเที่ยว. <http://www.mots.go.th/> สืบค้น 8 สิงหาคม 2555. (ออนไลน์).
- กัณทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2552). ตราสินค้าของแหล่งท่องเที่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวประเทศไทย วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปี พ.ศ. 2551. สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ.
- ชนิษฐา ทองดี วาสนา มามะณี สลิลทิพย์ ภักดีกิจ สายสุตา ชัยเกิด และสุธี ปางบุญ. (2552). โครงการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขามหาชัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- จิรัชญา มณีเนตร. (2553). ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว. โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.
- ดโนยา ตั้งอุทัยสุข. (2552). ศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. ฉบับที่ 3.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. กรุงเทพฯ.
- ธีระ เจียสกุล. (2553). กลยุทธ์การส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวบ้านบ่อแร่ ตำบลวิเชียร อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิตา ชัยกุล. (2550). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. หน้า 260.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด. กรุงเทพฯ.
- ปองพล ธวัชหทัยกุล ชัชฎารัตน์ มุกดา และวศรินทร์ วาริเศวตสุวรรณ. (2551). แนวทางการพัฒนา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ.
- ปุณณดา สัตยมุข. (2553). การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำมูล: กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 3 แห่ง ในเขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เพ็ญประภา เพชรบุรณิน และสุภาพร เทียมวงศ์. (2551). ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เขื่อน) และอุทยานประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ภราเดช พยัฒวิเชียร (2545). พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว. 15 (2).
 ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
 ราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ.
- วรรณ วรชพานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ. หน้า 60.
- วันชัย อัครทิวทอง (2548). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บ้านวังคำแคน อำเภอเมือง จังหวัด
 ชัยภูมิ.วารสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. ฉบับที่ 3.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. สาร
 นิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว
 เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์. (2548). จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย.
 วารสาร วิชาการอิเล็กทรอนิกส์การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. ฉบับที่ 1.
- ศิริจรรยา ประพตกิจ. (2553). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด
 เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). คู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่ง
 ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. <http://www.eric.chula.ac.th/> สืบค้น 11 สิงหาคม 2555 (ออนไลน์).
- สมชาย เลี้ยงพรพรรณ. (2547). การศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน
 บริเวณทะเลสาบสงขลา. ภาควิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สอรรถ มาบุญ รัตนา เกียรติตันสกุล กานดา คำชู และธวัชชัย ทองธรรมชาติ (2551). การเสริมศักยภาพ
 การท่องเที่ยวพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
 วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2551). คู่มือการพัฒนาและประเมิน
 คุณภาพด้านการท่องเที่ยว. <http://samutsakhon.mots.go.th/> สืบค้น 14 สิงหาคม 2555 (ออนไลน์).
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2548). คู่มือประเมินมาตรฐาน
 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. <http://samutsakhon.mots.go.th/> สืบค้น 14 สิงหาคม
 2555 (ออนไลน์).
- Weaver David and Oppermam. (2000). Tourism Management. New York: John Willey & Sons, Ltd.

ภาคผนวก

แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โครงการวิจัย

เรื่อง ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

วัน/เดือน/ปี ชื่อแหล่ง
ที่ตั้ง.....

1. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

1.1 ลักษณะถนนจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว

	คะแนน
1) คอนกรีตเสริมเหล็ก หรือลาดยางตลอดสาย สภาพผิวถนนสมบูรณ์	5
2) คอนกรีตเสริมเหล็ก หรือลาดยางแต่สภาพผิวถนนชำรุดบางช่วง	4
3) คอนกรีตเสริมเหล็ก หรือลาดยางไม่ตลอดสาย	3
4) ลูกรัง หรือหินคลุก	2
5) ดิน	1

1.2 พาหนะที่เข้าถึงจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว

	คะแนน
1) รถบัส และรถที่มีขนาดเล็กกว่า	4
2) รถยนต์ 4 ล้อ และรถที่มีขนาดเล็กกว่า	3
3) รถสามล้อเครื่อง และรถที่มีขนาดเล็กกว่า	2
4) รถจักรยาน	1

1.3 ระยะทางจากถนนสายหลักถึงแหล่งท่องเที่ยว

	คะแนน
1) น้อยกว่า 1.00 กิโลเมตร	5
2) 1.00 – 3.00 กิโลเมตร	4
3) 3.01 – 6.00 กิโลเมตร	3
4) 6.01 – 10.00 กิโลเมตร	2
5) มากกว่า 10.00 กิโลเมตร	1

1.4 ป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

	คะแนน
1) ป้ายบอกชื่อแหล่งลูกศรชี้ทางและระยะทาง	5
2) ป้ายบอกชื่อแหล่ง และมีลูกศรชี้ทาง หรือระยะทางอย่างใดอย่างหนึ่ง	4
3) ป้ายบอกชื่อแหล่งท่องเที่ยว	3
4) ป้ายบอกชื่อเส้นทางที่แหล่งนั้นตั้งอยู่ หรือสถานที่ใกล้เคียงกับแหล่ง และมีลูกศรชี้ทาง หรือระยะทาง	2
5) มีป้ายบอกชื่อแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะบริเวณที่ตั้ง	1

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

2.1 น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์สาธารณะ

คะแนน

- 1) มีครบทั้ง 3 อย่าง เพียงพอ 5
- 2) มีครบทั้ง 3 อย่างไม่เพียงพอ 4
- 3) มี 2 อย่าง คือ (1)(2)..... เพียงพอ 3
- 4) มี 2 อย่าง คือ (1)(2).....ไม่เพียงพอ 2
- 5) มี 1 อย่าง คือ (1)เพียงพอ หรือ ไม่เพียงพอ 1

2.2 ภาชนะรองรับขยะและการกำจัดขยะ

คะแนน

- 1) มีภาชนะรองรับขยะเพียงพอ และ มีการกำจัดขยะสม่ำเสมอ 5
- 2) มีภาชนะรองรับขยะเพียงพอ แต่ การกำจัดขยะไม่สม่ำเสมอ 4
- 3) มีภาชนะรองรับขยะไม่เพียงพอ แต่ มีการกำจัดขยะสม่ำเสมอ 3
- 4) มีภาชนะรองรับขยะไม่เพียงพอ และ การกำจัดขยะไม่สม่ำเสมอ 2
- 5) ไม่มีภาชนะรองรับขยะ แต่ มีการกำจัดขยะ 1

2.3 สถานที่จอดรถ

คะแนน

- 1) มีที่จอดรถยนต์ รถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์ เป็นลานคอนกรีต หรือ ลาดยาง 5
- 2) มีที่จอดรถยนต์ รถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์ เป็นลานลูกรัง หินคลุก ทราย หรือ ดิน 4
- 3) มีที่จอดรถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน เป็นลานคอนกรีต หรือ ลาดยาง 3
- 4) มีที่จอดรถสามล้อเครื่อง รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน เป็นลานลูกรัง หินคลุก ทราย หรือ ดิน 2
- 5) มีที่จอดรถ 1

2.4 ที่พักแรม (บ้านพักเต็นท์) ที่พักผ่อน

คะแนน

- 1) มีที่พักแรม และ ที่พักผ่อน อย่างเพียงพอ 5
- 2) มีที่พักแรม และ ที่พักผ่อน แต่ไม่เพียงพอ 4
- 3) มีที่พักผ่อนเพียงพอ แต่มีที่พักแรมไม่เพียงพอ หรือไม่มีที่พักแรม 3
- 4) มีที่พักแรม หรือ ที่พักผ่อนไม่เพียงพอ 2
- 5) มีที่พักผ่อนไม่เพียงพอ และ ไม่มีที่พักแรม 1

2.5 ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้าและร้านจำหน่ายของที่ระลึก

คะแนน

- 1) มีครบทั้ง 4 ประเภท 5
- 2) มี 3 ประเภท คือ (1) (2)..... (3)..... 4
- 3) มี 2 ประเภท คือ (1) (2)..... 3

4) มี 1 ประเภท คือ	2
5) มีร้านอาหารร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า หรือร้านขายของที่ระลึกอยู่นอกแหล่ง	1
2.6 ห้องน้ำ หรือ สุขา	คะแนน
1) มีห้องส้วม และ ห้องอาบน้ำ อย่างเพียงพอ	5
2) มีห้องส้วม และ ห้องอาบน้ำ แต่ไม่เพียงพอ	4
3) มีห้องส้วม หรือ ห้องอาบน้ำอย่างเพียงพอ	3
4) มีห้องส้วม หรือ ห้องอาบน้ำ แต่ไม่เพียงพอ	2
5) มีห้องน้ำอยู่ภายนอกแหล่ง	1
3. ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว	
3.1 สภาพทางธรรมชาติ	คะแนน
1) สภาพสมบูรณ์ หรือ ค่อนข้างสมบูรณ์ตามธรรมชาติ	4
2) สภาพธรรมชาติถูกดัดแปลงโดยมนุษย์เพียงเล็กน้อย	3
3) สภาพธรรมชาติถูกดัดแปลงโดยมนุษย์ค่อนข้างมาก	2
4) สภาพธรรมชาติถูกดัดแปลงโดยมนุษย์เป็นส่วนมาก	1
3.2 ระบบนิเวศ	คะแนน
1) ระบบนิเวศสมบูรณ์ หรือ ค่อนข้างสมบูรณ์ และ ยังไม่ได้รับผลกระทบใดๆ	5
2) ระบบนิเวศค่อนข้างสมบูรณ์ มีแนวโน้มได้รับผลกระทบ	4
3) ระบบนิเวศเริ่มได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย แต่ สามารถแก้ปัญหาได้	3
4) ระบบนิเวศได้รับผลกระทบค่อนข้างมาก และ ยากต่อการแก้ไข	2
5) ระบบนิเวศได้รับผลกระทบมากจนไม่สามารถแก้ไขได้	1
3.3 สภาพทางวัฒนธรรม	คะแนน
1) สภาพสมบูรณ์ หรือ ค่อนข้างสมบูรณ์และมีหลากหลาย	4
2) สภาพสมบูรณ์ หรือ ค่อนข้างสมบูรณ์	3
3) ปรากฏร่องรอยเดิมอยู่บ้าง หรือ สืบค้นร่องรอยเดิมได้	2
4) ไม่ปรากฏร่องรอยเดิมเหลืออยู่เลย หรือ สืบค้นร่องรอยเดิมได้ยาก	1
3.4 มลภาวะภายในแหล่งท่องเที่ยว(ขยะ ทัศนียภาพ เสียง ดิน น้ำอากาศ)	คะแนน
1) ไม่มีมลภาวะ	5
2) มี 1 มลภาวะ คือ	4
3) มี 2 มลภาวะ คือ (1).....	3
(2).....	
4) มี 3 มลภาวะ คือ (1).....	2
(2).....	
(3).....	

- 5) มีมากกว่า 3 มลภาวะ คือ (1)..... 1
 (2).....
 (3).....
 (4).....

4. ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

4.1 คุณค่าและความสำคัญด้านความสวยงามและความหลากหลาย

คะแนน

- 1) มีความสวยงามตามธรรมชาติเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพที่ยังไม่ถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์ 5
- 2) มีความสวยงามตามธรรมชาติเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์เพียงเล็กน้อย 4
- 3) มีความสวยงามตามธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์ค่อนข้างมาก 3
- 4) มีความงามตามธรรมชาติและมีความหลากหลายทางชีวภาพน้อยถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนจากมนุษย์ค่อนข้างมาก 2
- 5) สภาพธรรมชาติถูกตัดแปลงหรือถูกรบกวนโดยมนุษย์จนเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิมมาก 1

4.2 คุณค่าและความสำคัญทางทรัพยากรธรรมชาติ

คะแนน

- 1) ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนอุทยานแห่งชาติ และมีทรัพยากรมีความหลากหลายอุดมสมบูรณ์ 5
- 2) ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนวนอุทยานแห่งชาติ และมีทรัพยากรมีความหลากหลายอุดมสมบูรณ์ 4
- 3) มีอายุตั้งแต่ 100 ปีขึ้นไป และมีคุณค่าทางทรัพยากรธรรมชาติ 3
- 4) มีอายุน้อยกว่า 100 ปี และมีคุณค่าทางทรัพยากรธรรมชาติ 2
- 5) มีคุณค่าทางทรัพยากรธรรมชาติน้อยมาก 1

4.3 คุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรม

คะแนน

- 1) มีสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในอดีต วิถีชีวิตในปัจจุบัน และวัฒนธรรมหลักประจำถิ่น 4
- 2) มีสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในอดีต วิถีชีวิตในปัจจุบัน หรือวัฒนธรรมหลักประจำถิ่น และมีความงดงามหรือความเป็นเอกลักษณ์ 3
- 3) มีสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในอดีต วิถีชีวิตในปัจจุบัน หรือวัฒนธรรมหลักประจำถิ่น 2
- 4) มีสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรมน้อยมาก 1

5. ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

5.1 ความปลอดภัยในการเดินทาง

คะแนน

- 1) มีความปลอดภัยในการเดินทางจากเส้นทางหลักถึงแหล่งท่องเที่ยวมาก 4
- 2) มีความปลอดภัยในการเดินทางจากเส้นทางหลักถึงแหล่งท่องเที่ยวปานกลาง 3
- 3) มีความปลอดภัยในการเดินทางจากเส้นทางหลักถึงแหล่งท่องเที่ยวน้อย 2
- 4) มีความปลอดภัยในการเดินทางจากเส้นทางหลักถึงแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด 1

5.2 การดูแลและการรักษาความปลอดภัย

คะแนน

- 1) มีมาตรการและเจ้าหน้าที่ดูแลและรักษาความปลอดภัยอย่างทั่วถึงตลอดเวลา 5
- 2) มีมาตรการและเจ้าหน้าที่ดูแลและรักษาความปลอดภัยตลอดเวลา 4
- 3) มีมาตรการ หรือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่ประจำบางเวลา 3
- 4) มีมาตรการ หรือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเข้ามาตรวจตราบางเวลา 2
- 5) มีมาตรการ และ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่ภายนอกแหล่ง 1

5.3 ความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

คะแนน

- 1) มีความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวมาก 4
- 2) มีความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวปานกลาง 3
- 3) มีความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวน้อย 2
- 4) มีความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวน้อยที่สุด 1

6. ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น

6.1 การต้อนรับนักท่องเที่ยว

คะแนน

- 1) ประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ 5
- 2) ประชาชนส่วนใหญ่ยินดีต้อนรับ ส่วนที่เหลือไม่แสดงความคิดเห็น 4
- 3) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนที่เหลือยินดีต้อนรับ หรือ ไม่ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว 3
- 4) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวส่วนที่เหลือยินดีต้อนรับ หรือ ไม่แสดงความคิดเห็น 2
- 5) ประชาชนไม่ยินดีต้อนรับ หรือ ไม่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว 1

6.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว

คะแนน

- 1) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจวางแผน และ เข้าร่วมในทุกกิจกรรม 5
- 2) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจวางแผน และ เข้าร่วมในบางกิจกรรม 4
- 3) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจวางแผน หรือ เข้าร่วมในทุกกิจกรรม 3
- 4) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจวางแผน หรือ เข้าร่วมในบางกิจกรรม 2
- 5) มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเล็กน้อยมาก 1

6.3 การรักษาเอกลักษณ์ของคนในชุมชน

คะแนน

- 1) คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ในวิถีชีวิต 5

และวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น

2) คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้	4
3) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง	3
4) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก	2
5) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนในชุมชนมีปรากฏให้เห็นน้อยมาก	1

6.4 การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยว คะแนน

1) คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวมาก	4
2) คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวปานกลาง	3
3) คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวน้อย	2
4) คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวน้อยมาก	1

7. ด้านการจัดการ

7.1 การให้การศึกษา คะแนน

1) มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่หรือวิทยากร และมีป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมาย หรือฐานความรู้	5
2) มีเจ้าหน้าที่หรือวิทยากร และมีป้ายหรือสัญลักษณ์สื่อความหมาย ฐานความรู้ หรือเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	4
3) มีป้าย หรือ สัญลักษณ์สื่อความหมาย ฐานความรู้ เส้นทางศึกษาธรรมชาติ หรือ มีสื่อสิ่งพิมพ์	3
4) พืชรักษ์พันธุ์ธรรมชาติ หอสมุดจุดหรือหอชมวิว หอดูนก หรือ เส้นทางเดินชมธรรมชาติ	2
5) มีการจัดการให้การศึกษา หรือ การสื่อความหมายน้อยมาก	1

7.2 การรักษาสิ่งแวดล้อม คะแนน

1) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าชุมชน และ ควบคุมจำนวนอย่างสม่ำเสมอ	5
2) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษาและป่าชุมชน แต่ มีการควบคุมจำนวนไม่สม่ำเสมอ	4
3) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษาและ ป่าชุมชน แต่ ไม่มีการควบคุมจำนวน	3
4) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าชุมชน หรือ ควบคุมจำนวน	2
5) มีการคุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าชุมชน และ ควบคุมจำนวนน้อยมาก	1

7.3 องค์กรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คะแนน

1) มีองค์กรจัดการที่ชัดเจน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และสร้างการมีส่วนร่วมกับคนในท้องถิ่น	5
2) มีองค์กรในการจัดการที่ชัดเจน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ มีความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4
3) มีองค์กรในการจัดการที่ชัดเจน มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3

- แต่ มีความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมไม่ค่อยต่อเนื่อง
- 4) มืองค์กรในการจัดการที่ชัดเจน 2
- และ มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 5) มืองค์กรในการจัดการที่ไม่ชัดเจน 1

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว
ศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)

ว/ด/ป..... เวลาชื่อผู้บันทึก..... ชื่อแหล่ง.....
 ที่ตั้ง.....

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

1. เพศ : 1) ชาย 2) หญิง
2. อายุ :ปี
3. ที่อยู่ปัจจุบัน : ตำบลอำเภอ.....จังหวัด
4. ระดับการศึกษา :

1) ประถมศึกษา	2) มัธยมศึกษาตอนต้น	3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
4) อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	5) ปริญญาตรี	6) ปริญญาโท
7) ปริญญาเอก	8) อื่น ๆ (ระบุ).....	
5. อาชีพ :

1) นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	2) แม่บ้าน/พ่อบ้าน	3) รับจ้างทั่วไป
4) เกษตรกรรม	5) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	6) พนักงานบริษัท
7) ลูกจ้างชั่วคราว	8) ลูกจ้างประจำ	
9) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ	10. อื่น ๆ (ระบุ).....	

ตอนที่ 2 ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว

6. นอกจากมาเที่ยวแล้ว ท่านมีเหตุผลอื่นหรือไม่ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวนี้

1) ไม่มีเหตุผลอื่น	2) มีเหตุผลอื่น คือ
--------------------	---------------------------
7. ท่านเคยได้ยินชื่อรู้จัก หรือได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวนี้มาก่อนหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1) ไม่เคย	2) เคย	จาก	☐ คนแนะนำ	☐ โทรทัศน์	☐ วิทยุ
			☐ สื่อสิ่งพิมพ์	☐ บริษัทนำเที่ยว	☐ อื่น ๆ ระบุ
8. ท่านเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1) รถส่วนตัว :	☐ รถยนต์	☐ รถจักรยานยนต์	☐ รถสามล้อเครื่อง
	☐ รถสามล้อถีบ	☐ รถจักรยาน	
2) รถโดยสารประจำทาง :	☐ รถบัส	☐ รถสองแถว	☐ รถตุ๊กตุ๊ก ☐ รถตู้

- 3) รถเช่าเหมา : ☐ รถบัส ☐ รถสองแถว ☐ รถตู้ ☐ รถตุ๊กตุ๊ก
☐ แท็กซี่ ☐ จักรยานยนต์ ☐ สามล้อถีบ
 4) รถไฟ 5) อื่น ๆ (ระบุ)

9. ท่านมาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนี้ในลักษณะใด

- 1) จัดมาคนเดียว ☐ คนเดียว ☐ มากับเพื่อน ☐ มากับครอบครัว
 2) มาเป็นหมู่คณะ ☐ หน่วยงาน ☐ กลุ่มชมรม ☐ กลุ่มสมาชิก
 3) มากับบริษัทนำเที่ยว 4) อื่น ๆ (ระบุ)

10. การมาท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านได้ไปหรือจะไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ใกล้เคียงแหล่งนี้หรือไม่
☐ ไม่ไป ☐ ได้ไป หรือจะไป (ระบุชื่อแหล่ง)

11. ในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านพักค้างคืนหรือไม่
☐ ไม่พัก ☐ พักค้างคืน ที่จำนวน คืน

12. ท่านใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยวนี้ทั้งหมดประมาณ.....บาท

13. ท่านใช้เวลาท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวนี้ประมาณ.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงท้ายข้อความเพียง 1 ช่องที่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด
ตอนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเด็นคำถาม	ใช่	ไม่ใช่
14. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม		
15. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน บริหารจัดการ หรือดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
16. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้ตระหนักถึงการรักษาสภาพแวดล้อม		
17. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะไม่ซื้อสินค้าหรือบริการที่ทำลายสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น พืชพันธุ์ สัตว์ป่า และโบราณวัตถุ		
18. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด		
19. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรควบคุมจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อป้องกันผลเสียที่จะเกิดตามมาซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว		
20. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีป้าย สัญลักษณ์สื่อความหมาย หรือฐานความรู้ต่างๆ เพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว		
21. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องทำให้คนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว		
22. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรก่อให้เกิดความรู้และไม่ทำลายสภาพแวดล้อม		

ตอนที่ 4 ความต้องการหรือข้อเสนอแนะที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวนี้

ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

23. ท่านต้องการให้ปรับปรุง “ ถนน ” ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

24. ท่านต้องการให้ปรับปรุง “ ป้ายชี้ทาง ” เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

25. ท่านต้องการให้ปรับปรุง “ พาหนะรับจ้างที่เข้าถึง ” ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

26. ท่านต้องการให้ปรับปรุง ที่พักผ่อน (ศาลา ที่นั่งพัก) ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

27. ท่านต้องการให้ปรับปรุง ที่พักแรม (ห้องพัก เต็นท์) ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไร

.....

.....

28. ท่านต้องการให้ปรับปรุง สุขา หรือห้องน้ำ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

29. ท่านต้องการให้ปรับปรุง ร้านขายอาหาร ร้านขายเครื่องดื่ม ร้านค้า หรือร้านขายของที่ระลึก
ในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

30. ท่านต้องการให้ปรับปรุง ระบบไฟฟ้า ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

31. ท่านต้องการให้ปรับปรุง น้ำอุปโภคบริโภค ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

32. ท่านต้องการให้ปรับปรุง โทรศัพท์สาธารณะ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

33. ท่านต้องการให้ปรับปรุง ถังขยะและการกำจัด ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้อย่างไรบ้าง

.....

.....

ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

34. ท่านต้องการให้ พัฒนาคุณค่าและความสำคัญ ของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่อไปนี้

- ด้านธรรมชาติ

.....

.....

- ด้านระบบนิเวศ

.....

.....

- ด้านวัฒนธรรม

.....

.....

ด้านความปลอดภัย

35.ท่านต้องการให้ปรับปรุง ความปลอดภัยในการเดินทาง มายังแหล่งท่องเที่ยวนี้

.....

.....

36.ท่านต้องการให้ปรับปรุง ระบบการรักษาความปลอดภัย ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้

.....

.....

37.ท่านต้องการให้ปรับปรุง ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนี้

.....

.....

ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น

38. ท่านต้องการให้ ประชาชนในท้องถิ่นตอบรับการท่องเที่ยว ในด้านต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

- ด้านการต้อนรับ
- ด้านการมีส่วนร่วม
- ด้านการรักษาเอกลักษณ์
- ด้านการได้รับประโยชน์

ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

39. ท่านต้องการให้ มีการให้การศึกษา/การสื่อความหมาย ภายในแหล่งท่องเที่ยวต่อไปนี้บ้าง

.....

40. ท่านต้องการให้มี การคุ้มครอง บำรุงรักษาธรรมชาติ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่อไปนี้

.....

41. ท่านต้องการให้มี การดูแลรักษา ฟื้นฟูสภาพทางวัฒนธรรม เช่น วิถีชีวิต เอกลักษณ์ วัฒนธรรม
ท้องถิ่น ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่อไปนี้บ้าง

.....

42. ท่านต้องการเสนอให้มี กฎ ระเบียบ หรือข้อควรปฏิบัติ ในแหล่งท่องเที่ยวต่อไปนี้บ้าง

.....

43. ท่านต้องการให้ องค์กรในการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนี้มีลักษณะ อย่างไรบ้าง

.....

44. ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

.....

ตอนที่ 5 แนวโน้มในการกลับมาท่องเที่ยว

45. ท่านจะกลับมาท่องเที่ยว ณ แหล่งนี้อีกเนื่องจาก มีเหตุผลหลัก หรือมีความประทับใจ อะไร

.....

46. ท่านเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และ
นราธิวาส) ควรเป็นอย่างไร

.....

47.แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)
ที่ท่าน รู้จัก หรือเคยได้ยินชื่อ คือแหล่งใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 11 ผลการประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติผาแดง ทรายขาว	วนอุทยานน้ำตกธารโต	น้ำตกละออรุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าว มะนาว-เขาคันทรง	หาดละโว้เกาะปำ	หาดแม่แห	หาดนราทัศน์
1. ด้านความสะดวกในการเข้าถึง							
1.1 ลักษณะถนน	5/5	5/5	5/5	5/5	5/5	3/5	5/5
1.2 พาหนะที่เข้าถึง	4/4	3/4	3/4	4/4	4/4	3/5	5/5
1.3 ระยะทาง	2/5	4/5	5/4	4/4	1/1	2/5	4/5
1.4 ป้ายชี้ทางเข้าสู่แหล่ง	5/5	3/5	2/5	3/4	2/5	1/5	4/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	84.21	78.92	78.94	84.21	63.16	47.37	94.74
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว							
2.1 น้ำ ไฟฟ้า โทรสารธารณะ	3/5	3/5	3/5	3/5	3/5	1/5	3/5
2.2 ภาชนะรองรับขยะ การกำจัดขยะ	5/5	3/5	2/5	5/5	2/5	1/5	3/5
2.3 สถานที่จอดรถ	5/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
2.4 สถานที่พักผ่อนและที่พักผ่อน	3/5	3/5	2/5	5/5	4/5	1/5	3/5
2.5 ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านของที่ระลึก	3/5	1/5	1/5	3/5	3/2	1/5	3/2
2.6 ห้องน้ำ-ห้องสุขา	4/5	3/5	3/5	3/5	2/5	1/5	4/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	76.67	56.67	50.00	76.67	60.00	30.00	66.67
3. ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว							
3.1 สภาพทางธรรมชาติ	4/4	4/4	4/4	4/4	2/4	4/4	3/4
3.2 ระบบนิเวศ	5/5	5/5	5/5	5/5	3/5	4/4	4/4
3.3 สภาพทางวัฒนธรรม	4/4	3/4	2/4	3/4	1/4	1/4	2/4
3.4 มลภาวะ	5/5	5/5	5/5	5/5	4/5	3/5	4/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	100.00	94.48	88.89	94.44	55.56	66.67	72.22
4. ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว							
4.1 ความสวยงามและความหลากหลาย	5/5	5/5	5/5	4/5	2/5	4/5	4/5
4.2 ทรัพยากรธรรมชาติ	5/5	4/5	2/5	5/5	2/5	2/5	3/5
4.3 ทางวัฒนธรรม	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4	1/4
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	78.57	71.43	57.14	71.43	35.71	50.00	57.14
5. ด้านความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว							
5.1 ความปลอดภัยในการเดินทาง	3/4	2/4	2/4	3/4	3/4	1/4	3/4
5.2 การดูแล การรักษาความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่	3/5	2/5	2/5	3/5	1/5	1/5	2/5
5.3 ความปลอดภัยในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	3/4	2/4	2/4	3/4	2/4	1/4	3/4
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	69.23	46.15	46.15	69.23	46.15	23.08	61.54

ตารางที่ 11 (ต่อ) ผลการประเมินศักยภาพแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เกณฑ์การประเมิน	คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม						
	อุทยานแห่งชาติน้ำตกทรายขาว	วนอุทยานน้ำตกธารโต	น้ำตกละอองรุ่ง	อุทยานแห่งชาติอ่าวมะนาว-เขาดินหยง	หาดตะโกละกาโปรี	หาดแม่แฝ	หาดนราทัศน์
6. ด้านการตอบรับของประชาชนในท้องถิ่น							
6.1 การตอบรับนักท่องเที่ยว	4/5	3/5	3/5	4/5	3/5	3/5	3/5
6.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว	2/5	2/5	1/5	2/5	1/5	1/5	2/5
6.3 การรักษาเอกลักษณ์ของคนในชุมชน	3/5	3/5	3/5	3/5	3/5	1/5	3/5
6.4 การได้รับประโยชน์ของคนในชุมชนจากแหล่งท่องเที่ยว	2/4	2/4	2/4	2/4	2/4	1/5	2/4
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	57.89	52.64	47.36	57.89	43.37	31.59	52.64
7. ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว							
7.1 การให้การศึกษา	4/5	1/5	1/5	3/5	1/5	1/5	1/5
7.2 การรักษาสิ่งแวดล้อม	5/5	3/5	2/5	4/5	1/5	1/5	2/5
7.3 องค์การในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4/5	3/5	3/5	3/5	1/5	1/5	2/5
รวมคะแนนศักยภาพ (%)	86.67	46.67	40.00	66.67	20.00	20.00	33.33
รวมคะแนนศักยภาพทั้งแหล่ง (%)	79.03	63.85	58.35	74.36	46.28	38.39	62.61

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวทัศนา เกื้อแสง

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2549 วิทยาศาสตรบัณฑิต (อนามัยสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

พ.ศ. 2553 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

อาจารย์สาขาภูมิศาสตร์สังกัดสาขาภูมิศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทรศัพท์ 086-7707552

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การลดปริมาณสารอินทรีย์ละลายน้ำในน้ำดิบประปาจากอ่างเก็บน้ำศรีตรังด้วยกระบวนการโคแอกกูเลชันและกระบวนการโอโซนเนชั่น (2553)

ผลงานเผยแพร่ในเอกสารการประชุมวิชาการ (Conference Proceeding)

ทัศนา เกื้อแสง, ธันวดี เตชะภัทวรกุล สุขสาโรจน์, สุรพงษ์ วัฒนะจิระ, จรงค์พันธ์ มุสิกวงค์ และชัยศรี สุขสาโรจน์. การกำจัดสารอินทรีย์ละลายน้ำในน้ำดิบประปาจากอ่างเก็บน้ำศรีตรัง โดยกระบวนการโคแอกกูเลชันด้วยสารประกอบอลูมิเนียม. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติครั้งที่ 8. 25-27 มีนาคม 2552. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา.

ทัศนา เกื้อแสง, ธันวดี เตชะภัทวรกุล สุขสาโรจน์, จรงค์พันธ์ มุสิกวงค์ และชัยศรี สุขสาโรจน์. ประสิทธิภาพของกระบวนการโคแอกกูเลชันด้วยโพลีลูเนียมคลอไรด์ร่วมกับแคทไอออนิกโพลีเมอร์ และถ่านกัมมันต์แบบผงในการกำจัดสารอินทรีย์ละลายน้ำในน้ำดิบประปา. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการทางวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ครั้งที่ 7. 21-22 พฤษภาคม 2552. สงขลา.

ทัศนา เกื้อแสง, มลิวรรณ รักษ์วงศ์, ราศรี สวอินทร์, วิไลวรรณ วิไลรักษ์. และเลิศยศ เพ็ญอำนาจ. ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ. เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5: 24-26 เมษายน 2559. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ผลงานตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ (Refereed International Journals)

Tassana Kueseng, Thunwadee Tachpattaworakul Suksaroj, Charogun Musikavong and Chaisri Suksaroj. Enhanced Coagulation for Removal of Dissolved Organic Matter and Trihalomethane Formation Potential from Raw Water Supply in Sri-Trang Reservoir, Thailand. Water Practice & Technology Vol 6 No 1. doi:10.2166/WPT.2011.002.

ชื่อ-สกุล นายเลิศยศ เพ็้ออำนาจ

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2552 ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทรศัพท์ 073-299632 086-9634488 Email: poop453@gmail.com

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว น้ตกทรายขาว. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5: 24-26 เมษายน 2559. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ผลงานเผยแพร่ในเอกสารการประชุมวิชาการ (Conference Proceeding)

ทัศนา เกื้อแสง, มลิวรรณ รักษ์วงศ์, ราศรี สวอินทร์, วิไลวรรณ วิไลรักษ์. และเลิศยศ เพ็้ออำนาจ. ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว น้ตกทรายขาว. เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5: 24-26 เมษายน 2559. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ชื่อ-สกุล นางสาวอารยา ชินวรโกมล

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2536 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคณะราษฎร์บำรุง จังหวัดยะลา
 พ.ศ. 2540 นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 พ.ศ. 2550 นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

หลักสูตรนิติศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทรศัพท์ 081-5534286 Email: arayachin@hotmail.com

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

- ผู้ช่วยนักวิจัยโครงการศึกษาผลกระทบทางกฎหมายของความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าเทคโนโลยีสารสนเทศต่อประเทศไทย, (พ.ศ.2543)
- ผู้ช่วยนักวิจัยโครงการศึกษาเพื่อปฏิรูปกฎหมายเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การจัดการของศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ.2544)
- นักวิจัยโครงการรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีที่มีลักษณะระหว่างประเทศจัดโดยกองทุนศาสตราจารย์คณิง ฤไชย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นักวิจัยและผู้ประสานงานโครงการศึกษาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนต่อคนไร้รัฐในประเทศไทยเสนองานต่อ คณะอนุกรรมการศึกษาหามาตรการในการแก้ไขปัญหาเด็กไร้สัญชาติในคณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุวุฒิสภา และมูลนิธิรักษ์ไทย องค์การแคร์ ประเทศไทย (CARE)
- นักวิจัยในชุดโครงการวิจัยและพัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว (TV4Kids) มูลนิธิศาสตราจารย์คณิง ฤไชย โดยได้รับการสนับสนุนทุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการวิจัยและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารปลอดภัยและสร้างสรรค์สำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัว (ICT4Society) สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้การสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก (TV4Kids) สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้การสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- นักวิจัยโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อ: เกมคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ตสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้การสนับสนุนทุนจากกระทรวงวัฒนธรรม

- นักวิจัยโครงการวิจัยและพัฒนาเกณฑ์การปรากฏตัวภาพบุหรืในสื่อภาพยนตร์ตามระดับความเหมาะสมของภาพยนตร์สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้การสนับสนุนทุนจากมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาเด็ก
- ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการวิจัยและพัฒนาการขับเคลื่อนด้านสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในจังหวัดน่านภายใต้การสนับสนุนทุนจากกระทรวงวัฒนธรรม
- นักวิจัยโครงการจัดการองค์ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิสยามกัมมาจล

